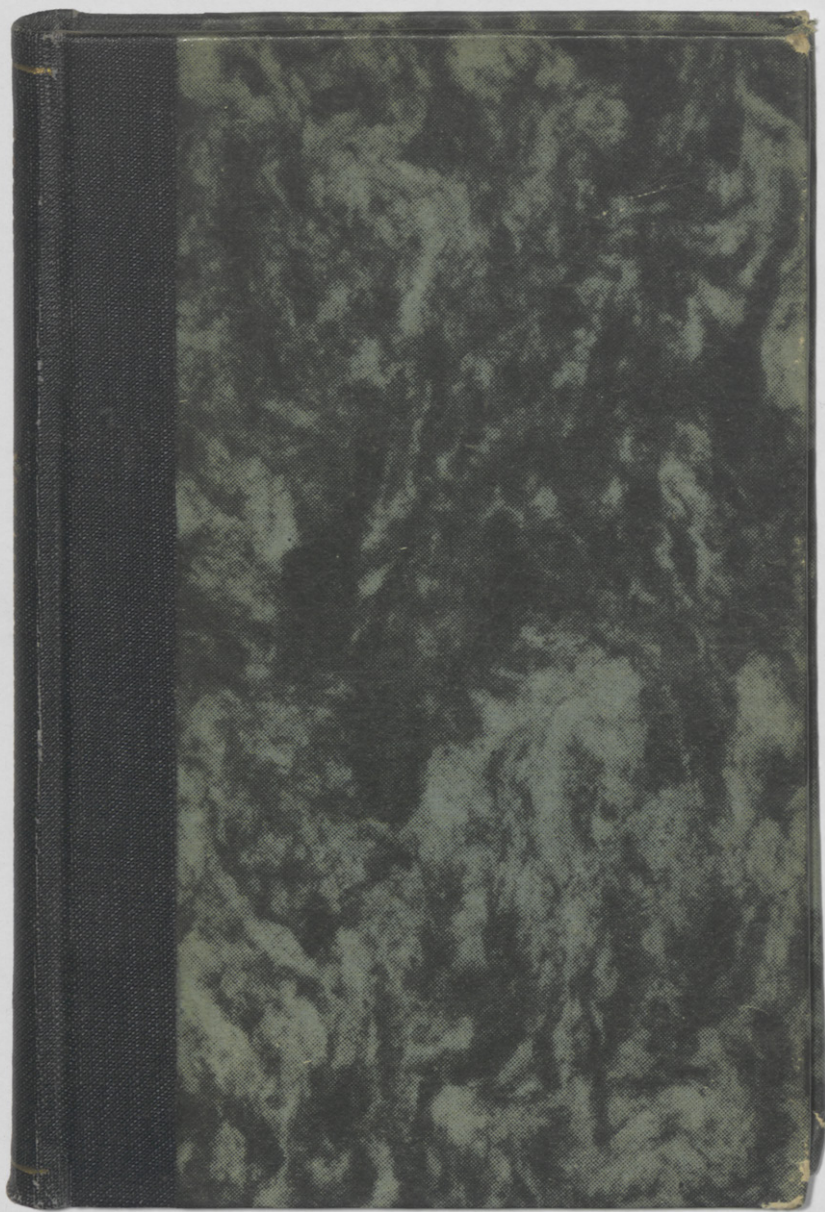
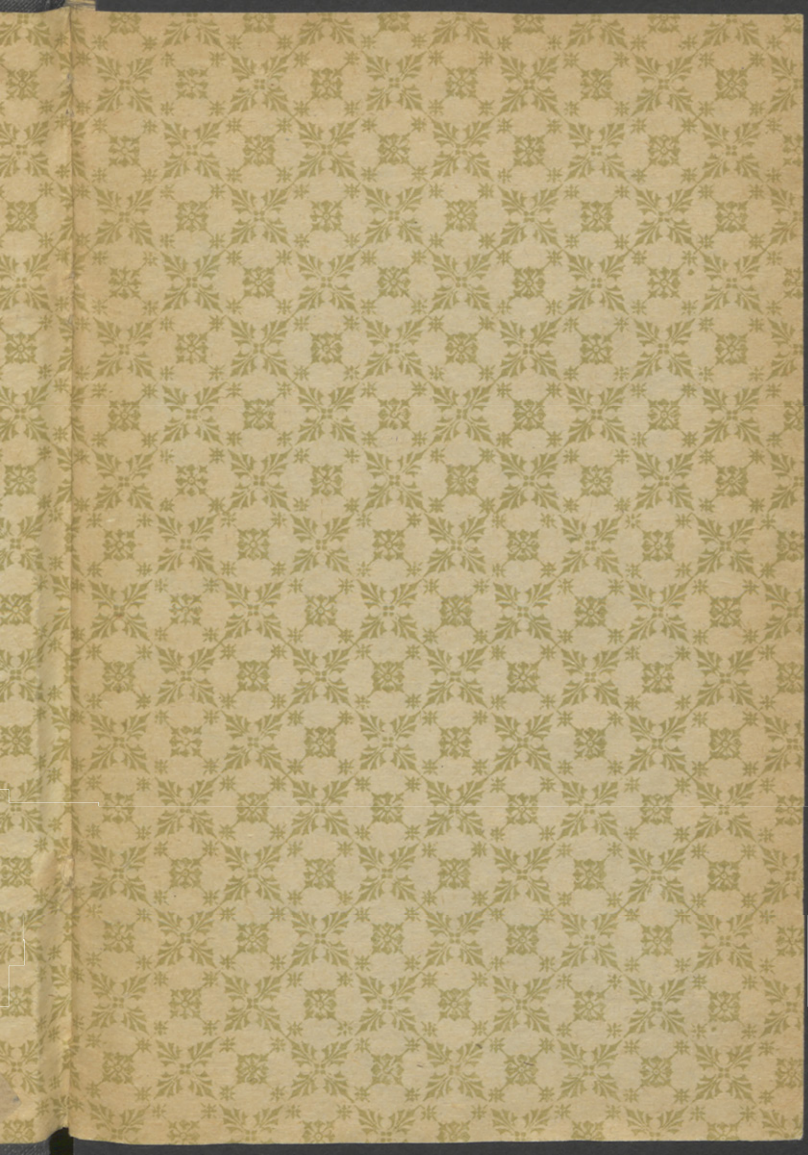

Debreceni Egyetem
Egyetemi és Nemzeti Könyvtár

0 000005 092130

117456

NEGYEDIK
ÉVFOLYAM

VASÁRNAPI
KÖNYVTÁR

35

NANSEN
UTAZÁSA LÁBSZÁNKÓN
GRÖNLANDON KERESZTÜL

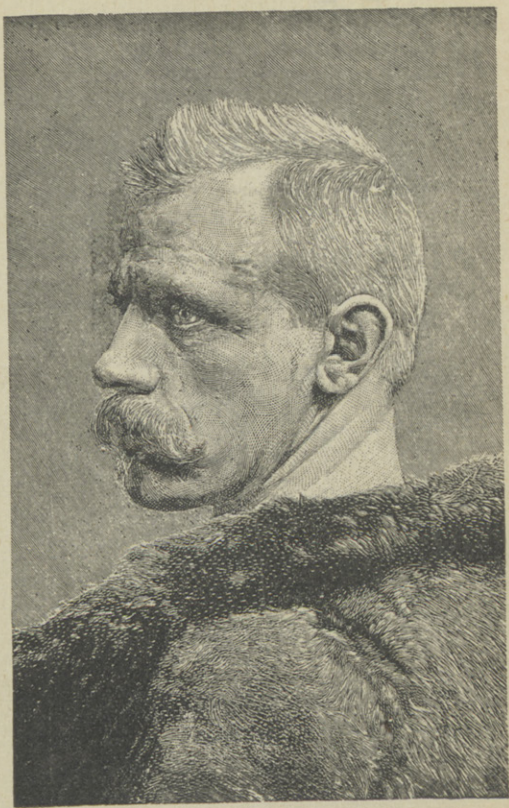
Kiadja a Franklin-Társulat

NEGYEDIK
ÉVFOLYAM

NYITÁSI
KÖNYVTÁR

NYITÁSI KÖNYVTÁR
KÖNYV ÉS IRATOK

NANSEN FRIDTJOF.

NANSEN
UTAZÁSA LÁBSZÁNKÓN
GRÖNLANDON KERESZTÜL.

IRTA
SZIVOS BÉLA.

HARMINCZ KÉPPEL.

BUDAPEST.
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.
1911.

117456

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Bevezetés

Grönland ismertetése,
annak lakosai. Nansen
merész elhatározása.

Grönland a föld kerekiségének egyik legsivább, leghidegebb része, hol a nyár csak néhány hétig tart, az év többi részében pedig dermedt hideg uralkodik. De a rövid nyárnak is jóformán csak a tengerpartok mentén van látszatja, míg a belső részekben a vastag hó- és jéggréteg ekkor sem olvad el.

Déli, keleti és nyugoti partjait a tenger környezi, mert hogy mosná, azt nem lehet mondani, mivel nagyobbára be van fagyva, vagy roppant tömegű jégdarabok uszkálnak a partok körül.

Hiszen a nyugoti és déli partok is, a melyek tájéka aránylag legenyhébb, annyira jegesek, hogy oda is csak június elejétől október elejéig lehet hajóval közlekedni, míg az év többi részében ezen partok is teljesen el vannak a többi világtól zárva.

Grönland területe igen nagy s bár hogy északfelé meddig terjed, mindeddig tudva nincs, — mindazonáltal hozzávetőlegelle lehet mondani, hogy nagysága vagy tízszer olyan lehet, mint Magyarország. És ezen a roppant területen mindössze valami tízezer ember él, vagy jobban mondva tengődik; tehát az egész lakosságból nálunk legfeljebb egy kisebb városkát, vagy 5—6 valamire való falut lehetne benépesíteni.

De nem is csoda, hogy olyan kevés ember élhet meg azon az óriási területen, hiszen, mint mondanék, a legnagyobb rész örökös jéggel, hóval van borítva s azon helyeken is, hol nyáron át a föld kérge egy kicsit kienged, nincs egyéb sovány rétnél, mohoknál, törpe cserjéknél s csak itt-ott természetnek a lakosok egy kevés kelkáposztát, retket, zellert, ami bizony nem sok a megélhetésre.

Az állatvilága is meglehetősen szegény Grönlandnak. A szárazföldön iramszarvasnál, jegesmedvénél, pézsmatuloknál, rókánál és hótyúknál egyéb nem igen van, hanem a tengerben van

fóka és hal meglehetősen számmal s csakugyan főképen ezekből táplálkozik a lakosság, aztán a melegebb évszakban vándor vadlúd is sok vonul erre a délibb vidékekről, melyek vadászása szintén igen fontos a szegény népre nézve.

GRÖNLANDI NYÁRI TÁJKÉP.

Ez a jeges tartomány a dánoké, a kik azonban semmi hasznát sem veszik, mert több rá a költség, mint a mennyi jövedelmet ki lehet belőle venni.

Tulajdonképeni dán származású ember kevés

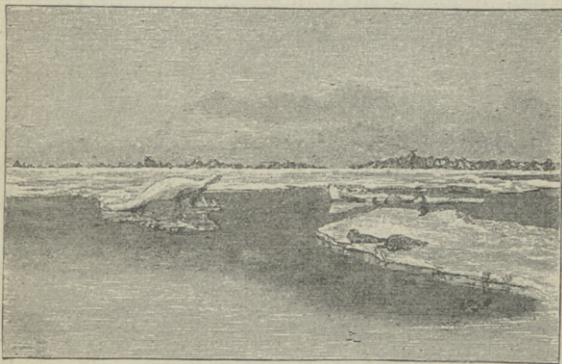
lakik itt, mindössze vagy 300, a kik leginkább hivatalnokok, kereskedők, míg a lakosság főtömege az úgynevezett eszkimókból áll, a kik egészen külön emberfajhoz tartoznak s úgy látszik, hajdan, más népek által üldöztetve, a közelfekvő északi Amerikából költözhettek ide.

Ezek az eszkimók apróbb csapatokban laknak, jobban mondva vándorolnak szanaszét a partok mentén s vadászgatnak a fókára és egyéb állatokra. A déli és nyugoti partok mentén már állandóan meg is vannak telepedve, hol nagyobbára keresztények, míg többi rokonaik most is pogányok.

Grönland nagy területének a legújabb ideig csupán a déli és nyugoti partjai voltak ismertek, míg a keleti partok, de különösen a belső részek teljesen ismeretlenek voltak s csak sejtették, hogy ott hónál, jégnél egyéb alig lehet. Többen próbáltak ezen tartomány rejtelmeibe bepillantani, de a rendkívüli nehézségek miatt nem sikerült ez, míg végre *Nansen* Fridtjof, ez a rendkívüli kitartású, rettenthetetlen bátorságú norvégiai tudós arra határozta magát, hogy ő megpróbálja lábszánkón bejárni ezt az ismeretlen roppant területet, illetőleg hogy az úszó jégen keresztül valamikép a keleti partokig hatol s onnan aztán lábszánkóval keresztül vág az egész

ismeretlen fagyos sivatagon a nyugoti part azon részéig, a hol emberek vannak letelepedve. És Nansen ezt a borzaszló utat, néhány bátor társával együtt csakugyan meg is tette 1888 nyarán, még pedig teljes sikerrel s bejárta azt a területet, a melyen azelőtt ember soha nem járt s a melyről semmiféle ismereteink nem voltak.

Nansennek ezt a híres utazását ismertetjük most röviden, mely már magában véve is felettele érdekes, valamint azért is, mert látszik belőle, hogy az elszánt, komoly akaratú, bátor férfi mit tud végrehajtani s mily akadályok legyőzésére is képes.

RÉSZLET A GRÖNLANDI PARTOKBÓL.

Előkészületek az utazásra.

Nansen elhatározását lehetetlennek hiszik. Az utitársak.

Felszerelés a nagy útra. A lábszánkózásról.

A mint Nansen elhatározta magában, hogy a vakmerő utat megkísérli, tervéről cikket irt a tudományos lapokba, gondolván, hogy hálha valamerről még valami használható tanácsot is kaphat. De a mint hite terjedt tervének, mindenki, tudósok, nem tudósok, egyaránt kijelentették, hogy a terv képtelenség, teljességgel kivihetetlen s ha Nansen csakugyan vállalkoznék rá, egyebet nem érne el vele, minthogy társaival együtt nyomoruságosan ott veszne az ismeretlen hósivatag közt, ha ugyan a partokat környező jég miatt egyáltalában odáig juthatna. Voltak olyanok is, a kik nyíltan kijelentették, hogy Nansen valóságos sült bolond, mert ilyen eszme józan ember agyában nem fogamzhatik meg.

Nansen azonban mindezekre nem adott semmit s továbbra is rendületlenül ragaszkodott fellett szándékához. Sőt mások is késznek nyilatkoztak résztvenni a veszedelmes útban, mert nemsokára

vagy negyvenen jelentkeztek, tiszték, kereskedők, földművesek, hajósok stb., a kik életre-halálra vállalkoztak őt követni.

De Nansen csak három embert választott ki ezek közül maga mellé, fő gondja a kiszemelésnél arra lévén, hogy társai erősek, bátrak, kitartók s minden nyomorúságot tűrni tudó férfiak legyenek, a lábszánkózásban pedig kitűnő jártassággal birjanak. A kiválasztottak ezek lettek: *Sverdrup* Ottó tengerészkapitány, *Dietrichson* Oluf hadnagy és *Krisztiansen* Keresztély földműves. Ezenkívül még két lapp embert is szerződtetett, a kik nemcsak kitűnő lábszánkósok voltak, hanem jól is ismerték a hó és jég között való életet, mivel az ő hazájuk is majd csak olyan természetű, mint Grönland. Az egyik lapp neve *Baltó* volt, a másiké pedig *Ravna*. Ez utóbbi igen kicsiny, szinte törpe emberke volt, de azért, mint utóbb kiderült, felette nagy volt a testi ereje.

Ilyen veszedelmes természetű utazásra, hol az ember élete mindennap veszedelemnek volt kitéve, bizonyára nagyon gondosan elő kellett készülni, hogy semmi a szükségesek közül el ne maradjon, mert azt aztán az emberlakatlan fagyos sivatagon pótolni nem lehetne, de a mellett arra is nagy gondnak kellett lenni, hogy csakis a legszükségesebb holmikat vigyék magukkal,

nehogy a teher nagyon megszaporodjék, mert hiszen mindent maguknak kellett az a nélkül is szörnyű és bizonytalan úton czipelni; de ügyelni kellett arra is, hogy minden a legerősebb s a célnak legmegfelelőbb legyen.

S mindezt Nansen a legjobban kieszelte és mint a következmények megmutatták, a legjobban össze is állította.

Legfontosabb eszközeik közé tartozott a *szánkó*. Erre azért volt szükségük, mert erre rakták fel élelmi szereiket, sátorukat, csónakjukat és egyéb eszközeiket. Mivel pedig a szánkókat maguknak kellett húzni, gondoskodni kellett róla, hogy azok nehezek ne legyenek, mindazonáltal minden rájuk férjen, a mellett oly szilárdsággal birjanak, hogy a hosszas utat épségben kibirják. Ilyen szánkót a hat ember számára ötöt készítettek. Mindenik elébe egy-egy ember fogta magát, csak az elsőt húzta kettő, mivel annak járása ugy is legnehezebb volt a töretlen úton.

Azonkívül úgy voltak ezek a szánkók készítve, hogy vitorlát is lehessen rájuk erősíteni, hogy mikor a szél majd kedvező irányban fúj, annak az erejét is meg lehessen próbálni gyorsabb haladásra. S ennek később az utazás közben csakugyan nagy hasznát is vették.

Vittek magukkal egy kis könnyű, de erős

A SZÁNKÓK VONTATÁSA.

csónakot is olyan esetekre számítva, ha az úszó jég közt valamikép vízre kerülnének.

Ép oly fontos, mint különös eszköz volt a *hálózsák* is. Ez arra való volt, hogy éjszakára belebújjanak, hogy az iszonyú hidegben meg ne fagyjanak. A zsák iramszarvas-bőrből készült s olyan forma alakú volt, mint egy nagy gyapjús zsák, csak hogy sokkal szélesebb. Az egyik vége

HÁLÓZSÁK.

nyitott volt, itt bujtak bele, aztán egy pár szíj segítségével ezt a nyilást is behúzták, hogy a hideg be ne hatoljon rajta. Mindazonáltal a szíjak mellett maradt mégis annyi hézag, a hol a levegő beférkőzhetett.

Ilyen zsákot kettőt vittek magukkal; mindegyikbe három-három ember fért el kényelmesen, bár szükség esetén négy is belé szorulhatott volna.

A *ruházat* úgy volt összeválogatva, hogy lehe-

UTAZÁS LÁBSZÁNKÓN.

tőleg könnyű s mégis nagyon meleg és tartós legyen s a mozgást se akadályozza.

Vittek magukkal *hó-szemüveget* is, a mi a hosszas, hó közt való utazásoknál múlhatatlanul szükséges. Mert ilyenkor, kivált ha napfényes idő van, könnyen megvakul az ember a nagy fehérségtől; ezért kell tehát a hó-szemüveg, a mely jól megvédi a szemet a netaláni hópustolásoktól is; ennek az üvegjének a színe sötétes barna.

Különös szerkezetű *főzőkészüléket* is vittek magukkal. A hósivatagok közt ugyanis semmiféle tüzelő anyagra számítani nem lehetvén, fa vagy szén pedig nagy teher lett volna, tehát olyan főzőkészüléket kellett beszerezni, a mely a lehető legkevesebb súlyú tüzelő anyaggal járjon. Ilyen anyag gyanánt pedig legcélszerűbbnek mutatkozott a tiszta spiritusz, melyet kellő mennyiségben, jól elzárt edényekben szállítottak magukkal. Hogy pedig útközben valamikép kísértetbe ne essenek a spirituszt meginni, előre ihatatlanná tették azt valami belekevert rossz ízű anyag segélyével. A főzőkészülék pedig egy parányi kályhaféle eszközből állott, a melynek útközben rendkívül nagy hasznát vették, hiszen még a mindennapi ivóvizet is ezen kellett hóból kiolvasztani.

A mi az *élelmiszereket* illeti, ezekből az olya-

MEREDEK LEJTŐN.

nokat válogatták ki, a melyek nagy tápláló erő mellett aránylag kevés súlylyal és terjedelemmel bírtak. Legfontosabbak voltak ezek közül a szárított hús, csokoládéval kevert húsliszt, húskivonat, borsóból és zsírból készült hurka, aztán zsír, vaj, tea és kávékivonat. Szeszes italt már csak azért sem vittek magukkal, mert korábbi tapasztalatokból tudta Nansen, hogy a szesz az ember kitartását és erejét az ilyen terhes utazásoknál nagyon lankasztja. Fényűzési czikk gyanánt egy kis dohányt is vittek magukkal, de ebből csak vasárnaponként kaptak egy-egy pipával, vagy valamely örvendetesebb alkalommal, midőn valami nagy nehézséget sikerült legyőzniök.

Ezekén kívül vittek aztán még magukkal különféle tudományos eszközöket, a melyek egyebek közt az útirány meghatározására is szükségesek voltak. Voltak puskáik is, melyek esetleg részint védelmül, részint vadászatra szolgáltak.

Utoljára hagytuk a legfontosabb kellékek egyikeként a megemlítését. Ez volt a *lábszánkó*, a melynek segítségével ezt a nehéz utat meg szándékoztak tenni.

A lábszánkó hasonlít a mi korcsolyánkhoz, csakhogy ennél sokkal nagyobb, nevezetesen hosszasága úgy egy ölnyi szokott lenni. Ez aztán nem engedi az embert még a puha hóban se le-

VESZEDELMES HELYZET.

süppedni, hanem a legnagyobb könnyedséggel és szélsébséggel csúszhat rajta végig.

A lábszánkó főképp az északi népek közt van használatban, legnagyobb mesterei pedig a norvégek, lappok és finnek. A legutóbbi időben már nálunk is tettek ezzel az eszközzel kísérletet, egyelőre azonban inkább csak testedzés és mulatság czéljából.

A ki a lábszánkóval jól tud bánni, az bámulatos dolgokat képes vele végrehajtani. Eléri rajta a futó nyulat vagy rókát, hegynek fel, hegynek le épen olyan biztosan rohan, mint a sík földön s a legsebesebb siklás közben képes 10—15 méter magasságból úgy leugrani, hogy talpra esik és megszakítatlan gyorsasággal folytatja tovább útját. Beszélnek egy lábszánkósról, ki 30 méter magasságból is leugrott s alá érve akadálytalanul tovább futott. Olyan is elég van, a ki, midőn valamely magaslatról leugrik, e közben 20—25 méternyi távolságot repül át, míg ismét havat ér a lába.

Jó úton a gyakorlott lábszánkós naponként mintegy 100 kilométernyi utat tesz meg, bár fogadásból vagy kényszerűségből ennél sokkal nagyobb távolságokat is be lehet futni. Így pl. egyszer egy versenylábszánkózás alkalmával a nyertes 50 kilométert kevesebb mint 4 és fél óra

alatt futott be, pedig a terület dimbes-dombos erdővidék volt, telve mindenféle hátráltató akadályal. Egy másik 21 óra alatt 220 kilométert futott be.

Nansen és társai is mindnyájan jó lábszánkózók voltak, remélték tehát, hogy annak segítségével sikerülni fog nekik Grönland jégsivatagjain is keresztül vergődni.

VAKMERŐ UGRÁS.

Elindulás Grönland felé.

Hajóra szállás Izland szigetéről. A foka és vadászata.

Midőn Nansen a nagy utazásra mindent rendbe hozott, társaival együtt hajóra ült, hogy Izland szigetére jusson, onnan pedig valamely foka-vadászhajóval Grönland keleti partjai közelébe érhessen, a hol majd tulajdonképeni nagy utazása megkezdődik.

Csakugyan talált is Izlandban egy ilyen hajóra, a «Jazon»-ra, mely a legjobb fókavadászok közé tartozott, mert a megelőző nyáron is vagy 1600 fókát fogott.

Junius 4-ik napjának estéjén hagyták el az izlandi partokat, melyek nemsokára eltűntek szemeik elől s belejutottak abba az elhagyatott tengerbe, melyen már nemsokára jégtablák kezdtek uszkálni. Eleinte csak egyesével, azután mind sűrűbben; s már messziről lehetett hallani a zajt, a mit az egymáshoz csapódó jégdarabok okoztak,

majd a hajót is horzsolta hol egyik, hol másik s pedig némelyik olyan erővel, hogy az egész hajótest megrendült bele.

Nemsokára több fókát lehetett látni, a mint a jégtáblákon nyugodtan heverésznek. Erre a kapi-

FÓKÁK A JÉGTÁBLÁN.

tány elhatározta, hogy vadászatot rendez rájuk s a hajó egyik csónakját vízre eresztvén, néhány emberrel a fókák felé küldte. Ezen emberek közt mindig kell lenni egy kitűnő lövőnek, mert főkép ennek az ügyességétől függ az eredmény.

A fókavadászat lefolyása igen érdekes. A mint a jégtáblán lomhán heverésző fóka észreveszi, hogy csónak közeledik feléje, felüti fejét s kíván-

csian bámulja a rá nézve különös jelenséget, de a mint látja, hogy a csónak egyre feléje közeledik, nemsokára láthatólag nyugtalan lesz, fejét ide-oda forgatja, majd egészen közel csúszik a jégtábla szélére, hogy onnan szükség esetén hirtelen a tengerbe menekülhessen. De egyelőre még csak halogatja ezt, mert mód nélkül kíváncsi természetű lévén, a meddig csak lehet, nagyon szeretné még a csónakot bámulni.

Hanem midőn már majdnem puskalövésnyire közeledett a csónak, akkor csakugyan komoly aggodalomba esik a fóka, hogy de bizony már több lesz a kettőnél s elhatározza, hogy a kellemes látványnak végét szakítja s beleugrik a tengerbe. Még közelebb csúszik hát a jégtábla széléhez s fejét is lehajtja a víz felé, mert mindig fejjel szokott a vízbe ugrani.

A mint a vadászok ezt a pillanatot észreveszik, egyszerre, mintegy jelszóra, óriási ordításba törnek ki. A fóka pedig meghallván e különös lármát, hirtelen visszakapja a fejét, elhalasztja a leugrást s kíváncsian figyel, hogy mi lehet az?

Ezt az időt pedig felhasználják a vadászok s teljes erejükből a legnagyobb sebességgel eveznek a fóka felé. Ez megint elkezd nyugtalankodni, újra a víz felé fordítja a fejét, hogy leugorjék. Ekkor a vadászok még erősebben, még dühöseb-

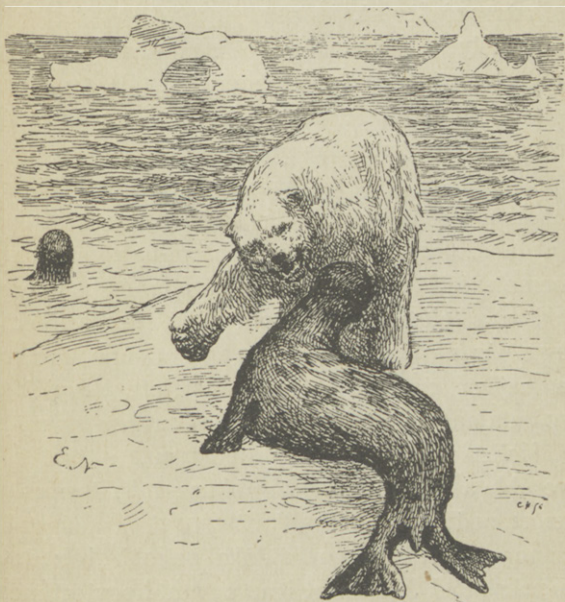
A FÓKA SZALONNÁJÁNAK LEFEJTÉSE.

ben ordítanak, mire a fóka megint felkapja a fejét s egy kis ideig a hang felé bámul, mialatt a csónak szélsébséggel közeledik. De a fóka már ilyenkor nagyon nyugtalan lesz s bármennyire szeretne még tovább is bámulni, most már csakugyan elhatározza, hogy a tengerbe ugrik.

Most tehát a vadászokra nézve is elérkezett a döntő pillanat s ha sikerült már lövéstávolságnyra közeledniök, akkor a puskás célba veszi s lelövi a szökni készülő állatot. A lövésnek azonban úgy kell találni a fókát, hogy annak menten vége legyen, mert ha csak megsebesítik, akkor nemcsak hogy könnyen eltűnhetik a tengerben, hanem vergődésével a többit is elrémiti, mire még a távolabb heverészők is hanyatt-homlok rohannak a vízbe s ezzel aztán vége a vadászatnak. Míg ha az első egy-két fókát sikerült úgy agyonlőni, hogy azok mozdulatlanul ott maradnak, akkor aztán könnyű a vadászok többi dolga, mert a távolabbi fókák látván, hogy emezek csendesen heverésznek, azt gondolják, hogy nincs semmi veszedelem s ők is nyugodtan maradnak helyükön, gyönyörködve bámulják a feléjük is közeledő csónakot, mire aztán a puskás egymásután szépen lelövöldözi ezeket is.

Ezért kell hát különösen az első fókák lövésénél nagyon vigyázni. Miért is, ha még oly távol

van is a csónak, midőn a fóka le akar ugrani, hogy a lövés még nem volna egész biztos, akkor a puskás nem a fókára lő, hanem alája, a jégtábla

A JEGESMEDVE ÉS FÓKA.

szélébe, — mert megjegyzendő, hogy a jégtábla egy ölnyire is kiáll a vízből, a golyó aztán szeme közé csapván a már lefelé bámuló fókának a jégmorzsalékot, ez a különös jelenség ujabb el-

bámulásra indítja a fókát s míg ezen csodálkozik, addig a gyorsan evező csónak olyan közelre ér, hogy most már meg lehet tenni az utolsó elhatározó lövést.

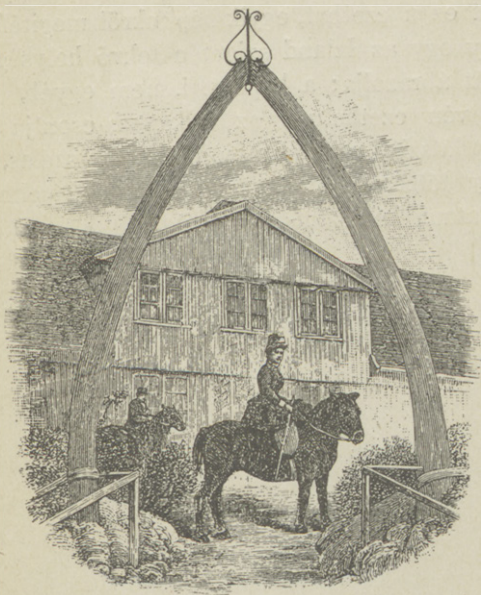
Mihelyt a fókát meglőtték, mindjárt a szalonnája lefejtéséhez fognak, mert hát tulajdonképen ennek a kedvéért vadászszák. Ez a lefejtés pedig rendkívül gyorsan megy s egy fókával a gyakorlott vadász már két-három percz alatt végez. Először a fejétől a farkáig hasment végig hasítják a szalonnáját, aztán jobbról-balról néhány bemetszést tesznek a szalonnaréteg és hús közé, akkor a fejénél és farkánál körül kanyarítják s egy pár rántással lenn van a szalonna, melyet a hajóra visznek, míg a húst ott hagyják a számtalan falánk sirály kedves zsákmányául.

Mellesleg megjegyezve, most már sokkal kevesebb a fóka, mint korábban volt, nemcsak azért pedig, mert rendkívül sokat kivadásztak, hanem azért is, mert a fóka beljebb húzódott a szárazföld felé; mert igaz ugyan, hogy ott meg a jegesmedve háborgatja, de ez mégis sokkal kevésbbé veszedelmes ellenség rá nézve, mint a telhetetlen ember.

Hogy mennyi fókát elpusztíthatnak évenként a vadászok, csak abból is megítélhető, hogy ezen első napon 187 fókát lőttek Nansenék és ezt

még nem tartották valami rendkívül szerencsének.

Igy folyt aztán az utazás a jégtáblák közt

CZET ÁLLKAPCSÁBÓL KÉSZÜLT KAPU.

tovább észak felé, miközben, a hol alkalom mutatkozott rá, ugyancsak pusztították a kövér fókákat. Láttak több óriási czethalat is, a melyek azonban a hajó közeledésére nagy zajjal olyan

gőzoszlopot fújtak ki orrlyukaikból, mint valami hatalmas gőzkazán, aztán roppant testükkel elmerültek a vízbe. Hogy mily óriási nagyságú állat ez a czethal, egyik képünkről megítélhető, mely egy az Izland szigetén fekvő helység kapuját ábrázolja; a kapu t. i. nem egyéb, mint egy vén czethalnak az állkapcza-csontja s a mint látszik, ugyancsak jó magas és széles, úgy hogy lóhátas emberek is nagyon kényelmesen járhatnak keresztül-kasul rajta.

Kiszállás a keleti parton.

Bucsúzás a «Jazon»-tól. Veszélyes út a jégár közt. Vendégszerető szunyogok. Emberi hangok a jégsivatagban. Eszkimók mutatkoznak.

Julius hó 18-án annyira jutott már a hajó a grönlandi partokhoz, hogy Nansen elhatározta, miszerint búcsút mond társaival együtt a hajónak s csónakokon keresztül vergődve a parton, pár mérföldnyi szélességben körül úszkáló jégtáblák közt partra száll s a szárazföldön át megkezdí nagy útját nyugot felé, a mi jelen vakmerő vállalkozásának tulajdonképeni célja volt.

Érzékeny búcsút vettek hát a «Jazon» hajó személyzetétől s apró csónakjaikra felrakván mindenféle készülékeiket, merészen neki vágtak a zajló jégtábláknak, hogy azokon törékeny csónakjaikkal áthatoljanak. Tulajdonképen csak egy csónakot vittek magukkal, de a «Jazon» kapitánya adott még nekik másikat is.

Eleinte meglehetősen jól ment a dolog, mert a jég olyan lazán állott, hogy könnyű volt a jégtáblák közt áttörtetni s csak néha kellett rudak

vagy fejsze segélyével a szűkebb réseken bővíteni vagy a csónakokat egyes útba eső jégtáblán át szánkóztatni. Később azonban olyanná vált a jég, hogy lehetetlen volt a partot elérni s utasainknak át kellett magukat az áramlatnak engedni, mely a jégtáblákat a partok mentén, nagy erővel sodorta lefelé déli irányban.

Így hajlotta őket a jeges ár két hétig, miközben jéghegyekkel is találkoztak, melyek közül egy épen utasaink közelében szakadozott szét nagy recsegés-ropogás közt s csak hajszálon mult, hogy mindenestől szét nem morzsolta, el nem temette őket.

Végre sok viszontagság után mégis sikerült partot érniök. Sivár, sziklás terület volt ez, de végre is csak szárazföld volt s oly örömet okozott Nansenéknak, mintha valami paradicsomi szépségű szigetre találtak volna. Kopasz, mogorva, köves hegyek, sovány mohval borított területek, váltakozva havas mezőkkel, ez volt a szárazföld, a mi után már annyi idő után vágytak s a mi az úszó jégtáblák birodalma után mégis oly elragadónak tetszett nekik.

Alig örvendezték ki magukat valamennyire, egyszer csak egy hang, egy még a hazából nagyon jól ismert kedves hang ütötte meg nagy csodálkozásra füleiket. Semmi egyéb nem volt pedig

ez, mint szűnyog-éneklés, mely otthon ugyan épen nem szokott kellemes lenni, de itt valósággal fellelkesítette utasainkat. Hiszen a szűnyog újabb bizonyossága annak, hogy csakugyan szárazföldön, azon az áldott, biztos szárazföldön vannak.

S hogy a szűnyogok ne hagyjanak fenn semmi kétséget szűnyog voltuk felől, csakhamar úgy összezsípkedtek utasainkat, hogy itthon is díszére vált volna a szűnyog-atyafiságnak. Lehet, hogy tán azért is működtek ezek a sarki szűnyogok oly nagy mohósággal, mert ezen a vidéken bizony vajmi ritkán lehetett alkalmuk ember-vért kóstolni és nyilván nagyon sok nemzedék szűnyognak kell addig elpusztulni, míg egyik vagy másik ember vérébe kóstolhat.

Egy kis hó-verébre is találtak, mely egész bántan közvetlen melléjük szállott s apró fekete szemeivel kíváncsian vizsgálta e különös emberi alakokat; lehet, hogy sohasem látott még más-
tor embert. Mikor jól kibámulta magát, vígan csicseregve odább röppent; embereinknek pedig nagy örömet okozott ezen parányi szárazföldi nadárka látogatása.

A szárazföld örömeire aztán fényes lakomát esaptak utasaink a parton, már t. i. annyiban, hogy Isten igazában jóllaktak szárított hússal s egyéb efféle csemegével, aztán egy-egy pipa

dohányt is elszívtak, majd végigfeküdtek a jó vastag mohon s kialudták, kiheverték magukat emberül, a mire bizony már annyi keserves töredelem után, a mit az úszó jég között átéltek, nagy szükségük is volt.

Azután folytatták útjokat tovább. A jeges ár nagyon lesodorta már őket délfelé s megint vissza kellett fordulniok északnak s a partok mentén haladtak megint felfelé.

Egyszer úgy déltájban, a mint pihenni nekiheveredtek, valami különös hang ütötte meg füleiket, mely mindnyájukat nagy izgalomba hozta.

Emberhangot hallottak messziről, valóságos emberhangot, mintha valaki kiabálna!

Összeszámlálták magukat, de hát mind a hatan együtt voltak, ki vagy mi kiabálhatóit tehát?

Majd abban állapodtak meg, hogy bizonyosan valami nagy fajta tengeri sirály vagy bűvár-madár hangja lehet az, hiszen hol járna itt ember? de a kiabálás újra ismétlődött s pedig most már közelebbről és olyan világosan, hogy tovább lehetetlen volt annak emberi eredetében kételkedni; de hogy honnan jön: kivenni nem lehetett, mert a vidék nagyon dimbes-dombos volt.

Végre, miután már mindnyájan a legnagyobb izgatottságba jöttek, a lapp Baltó hirtelen fel-

szaladt egy dombtetőre, honnan miután szétnézett, a legnagyobb csodálkozással, kézzel-lábbal intgetve lekiáltotta, hogy két különös alakú embert lát közelíteni.

Erre a társaság valamennyi tagja szintén a

ESZKIMÓK ÉRKEZÉSE.

dombra rohant s csodálkozva győződtek meg, hogy Baltónak csakugyan igazsága van. Látták a két különös idegent ők is, a kik épen valami szakadékon akartak csónakkal áthatolni s az átjárót keresték nagy lármával.

Végre sikerült nekik a jégszakadékok közt átvergődni. Gyorsan kiugráltak ekkor csónak-

jaikból s a másik perczben utasaink előtt állott a két különös ember.

Mind a ketten fiatal suhanczok voltak még s tetőtől-talpig fókabőrbe öltözve; az egyik hajadon fővel volt s hosszú fekete haját egy sor felfűzött gyöngy tartotta össze. Különben mindketten csinos arczuak voltak, de bőrük színét a vastagon rátapadt pizsoktól senki meg nem tudta volna mondani.

A mint a két idegen a nem kevésbé bámuló Nansenék közelébe ért, elkezdtek mosolyogni, nevetni s láthatólag olyan örömben törtek ki, mintha ki tudná, miféle régi ismerősökkel vagy barátokkal találkoztak volna. A szó is megeredt belőlük s elkezdtek nagy gyorsan beszélni, közben nagyokat kaczagtak s kézzel-lábbal szörnyen magyaráztak volna valamit, de hát olyan nyelven, a miből a társaság egyetlenegy szót sem értett meg.

Mert hát a két különös jövevény *eszkimó* volt, vagyis azon néphez tartozott, a mely ott lakik, vagy inkább vándorol ide s tova a grönlandi partok mentén. Ezért volt beszédük érthetetlen a társaság előtt, mert eszkimó nyelven közölök senki egy szót sem tudott.

De a két vigkedvű eszkimó ezzel legkevesebbet sem törődött, csak beszélgettek, nevetgéltek tovább, mintha minden szavukat a legjobban ér-

tenék. Közben mutogattak magukra, majd a csónakjaikra, aztán északi irányba, nyilván azt akarták kimagyarázni, hogy ők a csónakokon arról jöttek s ott van valahol a falujok.

Erre aztán Nansenék is kedvet kaptak a kézzel-lábbal való magyarázathoz s szintén elkezték az eszkimóknak mutogatni, hogy ők meg arról, messziről, túl a tenger felől jöttek.

Az eszkimók szájtátva hallgatták ezt a magyarázatot s nyilván megértették, mert szörnyű csodálkozó kiáltásokban törtek ki, a mi nagyon hasonlított a tehénbögéshez. Látszott, hogy kételkednek is a dologban, mert hát ők nyilván még sohasem hallották, hogy arra felé is lakjanak emberek.

Hanem hát csakhamar másra fordúlt a figyelmük s teljes lelki gyönyörűséggel elkezdtek az európaiak ruháit, szerszámaikat nézegetni. Különösen pedig csónakjaik vasalása költötte fel legnagyobb mértékben bámulatukat. Ehhez foghatót még ők nyilván sohasem láttak s a mint végig tapogattak a vasalást, csodálkozásuk közben olyanokat bögtek, hogy akármelyik tehénnek becsületére vált volna. De hát hogy is ne, mikor az ő apró csónakjaik csak fókabőrből vannak készítve, ezeké az európaiaké meg erős fából s még azon felül meg is van vasalva! Csodálatos dolog, nagyon

csodálatos s rettenetes gazdagságra mutat, hogy még ilyen helyre is telik vas, holott már az az eszkimó, kinek egy kis vaskése van, valóságos híres ember messze környéken!

Miután Nansenék jól kigyönyörködték magukat a különös vendégeken, előszedték szárított hússkat s evéshez fogtak. S még ekkor kezdtek csak az eszkimók javában bámulni, úgy, hogy a szájuk is tátva maradt bele s a világért félre nem mozdították volna fejüket, hogy egy pillanatot el ne mulasszanak abból a ritka látványból: mikép rakják az európaiak szájukba a falatot!

Nansen aztán adott egy kis húst a két hűséges bámulónak is, mire azok örömeikben nem tudtak hova lenni, hanem épen csak egy-egy falatot ettek meg az ajándékból, a többit gondosan eltették, kézzel-lábbal mutogatva, magyarázva, hogy a többit elviszik haza a falujokba, hadd csodálkozzanak ott is rajta. Egyszersmind pedig nagy mosolygás közben szörnyen integtek Nansenéknak s torkuk szakadtából kiabáltak valamit, a mi nyilván annyit jelenthetett, látogassák meg őket a falujokban, bizonyára nagyon szívesen látott vendégek lesznek ott.

Ezután hirtelen belekuporodtak apró bőrcsónakjaikba s nemsokára eltűntek arra, a merről előkerültek.

Látogatás az eszkimóknál.

Az eszkimók öröme és csodálkozása. Különös vendéglátás a kunyhóban. A nagyszerű ritkaságok. A családtagok eredeti bemutatása. Az ajándék. Az eszkimók nem győzik magukat kibámulni.

Miután Nansenék jól kipihenték magukat, másnap útra kerekedtek, még pedig a partok mentén csónakban haladva, gondolván, hogy tán az eszkimó-falura is ráakadnak ott valahol, a mi szerfelett érdekesnek mutatkozott volna.

És csakugyan, a mint egy kanyarulatot elhagytak, egyszerre csak szemükbe tűntek az eszkimók kunyhói egy hegyoldalon. Az eszkimók is észrevették a közelgőket, a kikről az említett két fiatal azóta már bizonyára annyi csodálatos dolgot mesélt s az egész falu apraja-nagyja, lélekszakadva, szörnyű lármával kirohant a parti sziklákra, honnan majd elnyelték szemmel a közelgőket. Mások meg azt sem várhatták, míg Nansenék kikössenek, hanem csónakba ugrálva, nagy sebességgel elébük eveztek. Ez utóbbiak közt ott volt a két ismerős ifjú is, a kiken meglátszott a rendkívüli öröm, hogy az európaiakat ismét láthatják.

Az összecsődült eszkimók közt már előre roppant csodálkozást keltett az, a mint Nansenék két elébük szakadt nagy jégtáblát nem kerültek ki, hanem egyenesen nekihajtottak, mivel pedig a két tábla közti hézag nagyon keskeny volt, az evezőkkel széttolták azokat s úgy hatoltak a tiszta vízre keresztül.

Ilyesmit az eszkimók lehetetlennek tartottak volna, mert hiszen az ő apró bőrcsónakjaikat bizony össze is morzsolta volna a jégtábla, ők tehát az ilyen úszó jeget egyszerűen ki szokták kerülni. De mikor látták az európaiak műveletét, ez már minden képzeletüket felülmúlta s valamennyien, mintegy vezényszóra, rettentő bögésben törtek ki, mintha egyszerre egy egész tehén-csorda elbődült volna.

A mint Nansenék egész közel értek a part-hoz, hogy már teljesen jól voltak láthatók, az összesereglett eszkimók, férfiak, nők, gyermekek, megint elkezdtek nagy csodálkozásukban tehén-csorda módjára bögni, a minek aztán vég-hossza nem akart szakadni. Majd odarohantak a Nansenék csónakjaihoz s huszan-harminczan is belekapaszkodtak egybe, úgy húzták ki nagy örömmel a partra, miközben szakadatlanúl kacagtak, kiabáltak, ezzel akarván kimutatni, hogy nagyon örülnek a ritka látogatásnak.

A partra szállott európaiakat aztán sűrű csoportokban körülvették, szakadatlan bámulva azoknak minden mozdulatát s fogdosva, tapogatva ruháikat tetőtől-talpig s mikor eközben egy-egy különösebb gombra, vagy egyéb olyasmire akadtak, a mi nagyobb mértékben megnyerte tetszésüket, el nem mulasztották örömeiket és csodálkozásukat, a már ismert tehénbögéssel kijelenteni.

A nagy ünnepeltetés miatt alig bírtak utasaink a bámuló tömeg közt előre hatolni, a két lapp meg szemmel láthatólag szepegett ezek közt a különös vademberek közt, a mint ők az eszkimókat nevezték.

Végre nagy nehezen egy kunyhó elébe vergődtek, mely a legnagyobbak közé tartozott s a melynek belsejéből barátságos tűzvilág pislogott ki. Itt a gazda elébük állott s mindenféle módon mutogatta, hogy lépjenek be, nagyon szívesen látja őket.

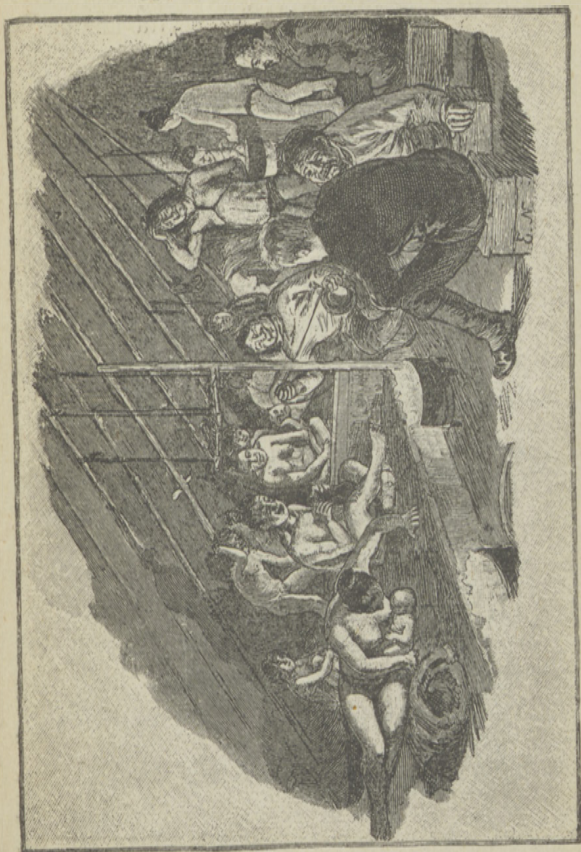
Nansenék maguk is kíváncsiak voltak az eszkimó-kunyhó belsejét megismerni, azért nem sokat kérték magukat, hanem a szíves házi gazda rendkívüli örömére csakugyan bebújtak az alacsony bejáró nyíláson.

A mint bejutottak, rettentő orrtekerő bűz fogadta őket, olyan erős égett halzsírszag, hogy eleinte majd meghátráltak tőle. Igen, mert az

eszkimó éjjel-nappal halzsírt éget egy vagy két nagy kőedényben. Ez adja a világosságot és meleget a kunyhónak, ennél süt-főz és szárítkozik; ez neki a kályhája és lámpája egyaránt. Hogy aztán ez nemcsak szagot, hanem füstöt és gőzt is terjeszt eleget, azt el lehet gondolni.

A kedves vendégeket aztán nagy tisztességgel leültették egy-egy ócska ládára, a mit a tenger sodrott partjaikra s becses zsákmányként onnan halásztak ki valamikor. Maguk a házbeleik és a nagyszámmal becsődülő atyafiság pedig letelepedtek szanaszét a kunyhóban kitergetett fókabőrökre s nagy lelki gyönyörűséggel onnan bámulták vendégeiket és mosolyogtak, kacagtak, beszéltek, magyaráztak szakadatlan, hogy mit: ki tudná megmondani? Elég az hozzá, hogy ők tökéletesen boldogoknak és szerencséseknek látszottak, hogy ilyen nevezetes vendégekre tehettek szert.

A legfurcsább azonban az volt a dologban, hogy az eszkimók, melegnek találván a kunyhó belsejét, mindenféle legkisebb szégyenkezés és habozás nélkül egymásután levetkőztek anyaszült meztelenre s csak épen a csípőiken hagytak meg egy kis keskeny köteléket. És pedig ezt egyaránt megtették férfiak, asszonyok, leányok, gyerekek, aztán így kényelembe tévén magukat, kedélyesen nekiheveredtek. Egy fiatal anya meg, a mint levetkő-

ESZKIMÓ KUNYHÓ BELSEJE.

zött, meztelenül hanyatló fekvő csecsemője fölé hajolt le s négykézláb úgy szoptatta azt.

Némely eszkimó sátorban több család is lakik, de mindeniknek külön halzsíros lámpája van, a melyben tatar gyanánt száraz mohot égetnek. Erre aztán az asszonyoknak a kötelessége gondolni, azok élesztgetik, tisztogatják, piszkálják a tatart, hogy lehetőleg jól égjen.

Mikor már az eszkimók meglehetősen elteltek vendégeik bámulásával, akkor apránként a maguk becses dolgait is elkezdték mutogatni, hogy azokkal dicsekedhessenek. De milyenek voltak ezek a megcsodálni való ritkaságok! Egy vén asszony valami erszényfélét keresett elő, a miből egész kegyelettel kikotorászott egy szivarvéget s azt látható büszkeséggel mutogatta az európaiaknak. Fogalma sem volt róla, hogy mi lehetett az, hanem mivel olyat ők még sohasem láttak, az egész falu rendkívüli becsben tartotta a jámbor szivarvéget, a mit valami czethalász dobhatott valamikor egy jégtáblára, melyen eddig elúszott s ott az eszkimók megtalálván, most csoda gyanánt őrzik.

A mint a vénasszony becses kincsét megmutatta, féltékenyen megint gondosan elrejtette azt, hogy valakinek a körméhez ne ragadjon, hej, mert bizonyára nem kevesen áhítoztak az

után a falu lakosai közül és sokan is irigyelhették érte szerencsés birtokosát.

Egy ember meg egy kést, egy valóságos vas-kést mulatott nagy dicsekedéssel, a melyre szintoly tiszteletteljes áhítattal tekintettek az eszkimók, mint elébb a szivarvégre.

Ezzel a két tárggyal aztán ki volt meritve a nevezetességek sorozata s egyéb mutatni és dicsekedni való nem akadt.

Most aztán a házi gazda a családjá tagjait akarta az európaiakkal megismertetni, a mit a következő eredeti módon kísértett meg: megölelt egy kövér asszonyt, azt akarván vele ki-fejezni, hogy ez a felesége, aztán mindketten szeretetteljes mosolygással tekintettek néhány ott ácsorgó pufók gyerekre, a mi megint azt akarta jelenteni, hogy ezek az ő gyerekeik. Majd azzal is dicsekedni kívánt a gazda, hogy milyen jó feleségtartó ember ő, miért is végigcsattogtatta tenyerével a felesége hátát, itt-ott belecsipett a húsába, mutatva az európaiaknak, hogy lám, milyen szép kövér az ő felesége!

Midőn egy darabig így ment a multság a kunyhóban, egyszer csak kiment egyik idősebb eszkimó és nemsokára visszatért egy nagy csomó összegombolyított fókabőr-szíjjal, csendesesen leült, azután a szíjat pontosan kimérve, hat

egyenlő részre osztotta s mindenik európainak a markába nyomott egy-egy darabot, azután szívesen mosolyogva nézett hol egyikre, hol másokra, kíváncsian vizsgálva, hogy ugyan mennyire örülnek azok a szíjnak?

Kiment egy másik, harmadik és negyedik eszkimó is s mindenik fókaszíjjal tért vissza, a mivel az európaiaknak kedveskedtek, azon módon, mint az első tette volt.

Nansenék eleinte nem tudták mire vélni a dolgot, míg utóbb megértették, hogy ez bizony ajándék akar lenni, hogy tehát kedvét ne szegjék e szegény jószívű embereknek, ők is elkezdtek a szíjra mosolyogni, tudtul akarván ez által adni, hogy az ajándéknak örülnek, a mi az eszkimóknak csakugyan kimondhatatlan jól esett, mert most már nemcsak mosolyogtak, hanem torkuk szakadtából kaczagtak is s e perczben a világ legboldogabb embereinek látszottak.

Miután a kunyhóban ilyenformán jól elidőztek Nansenék, egyszer végét szakították a látogatásnak s csónakjaik felé indultak, hogy azokról holmijaikat leszedve, valami alkalmas helyen sátort üssenek s majdan éjjeli nyugalomra hajtsák fejüket.

Az eszkimók azonban nyomon követték őket s a mint észrevették szándékukat, a legnagyobb

buzgósággal teljes erejükből segítettek mindent, a mit csak tudtak. Közben szörnyen megbámultak minden holmit, a mi a csónakokból egymásután előkerült s minden lépten-nyomon lehetett hallani azt a különös, tehénbögés-féle lármát, a mivel az eszkimó legmélyebb bámulatát szokta kifejezni.

Legjobban megtetszetek azonban nekik a fényes bádogg-dobozok, a mikbe az élelmiszerek el voltak csomagolva. A mint ezeket megpillantották az eszkimók, csodálkozásuk nem ismert határt s minduntalan meg-megújuló hatalmas bögésekben törtek ki. Aztán kézről-kézre adták s minden részben nagy szeretettel végigtapogatták, simogatták a dobozokat.

Nagy tetszésben részesült előttük az európaiak kis sátora is, melynek alkatrészei szintén a csónakokból kerültek elő. De majd megint nem tudtak hova lenni elragadtatásukban, midőn rakodás közben az egyik lapp iramszarvasbőrből készült ködmőne kezükbe került. Miféle állat bőréből készülhetett az? Ez volt a nagy kérdés előttük, a mit meg nem bírtak fejteni; nem fóka, nem jegesmedve, sem róka, sem kutya, mi lehet hát? Mert ők más állatnak hírét sem hallották s az iramszarvas is teljesen ismeretlen volt előttük, mert Grönlandnak ezen

a részén az sincs. Hiába mutogatta nekik Balt a fejére helyezett ujjaival, hogy a bőr szarvasból származott, az eszkimók csak nem értették meg s az érdekes ködmön mivolta felől nyilván még máig is teljes homályban vannak szegények.

A mint Nansenék sátrukat felütötték s vacsorához ültek, megint újból kezdődött a csodálkozás s egy falat be nem mehelett úgy senkinek a szájába, hogy a körül álló eszkimók végig nem kísérték volna szemeikkel annak egész útját. Szerették volna utasaink őket megkínálni, de hát nagyon sokan voltak s így meg kellett neki elégedniök a nézéssel.

Midőn az európaiak vacsora után a lefekvéshez készülődtek, az eszkimók még akkor sem akartak távozni, rendületlen érdeklődéssel néztek minden mozdulatot. Különösen örültek pedig annak, midőn Nansenék a hálósákba belebújtak. Ekkor az eszkimók öröme, csodálkozása a legmagasabb fokra hágott s kaczagtak, úgy hogy majd egymásra dőltek. Midőn aztán az európaiak a sátor ajtaját behúzták, hogy több nem lehetett belátni, akkor az eszkimók végre nagynehezen eltávoztak s kunyhóikba haza szaligóztak, bizonyára még éjjel is arról a sokecsodaszép dologról álmodozva, a miben mennyi sok részük volt.

Az éjszaka csendesen folyt le, hanem már kora reggel talpon voltak az eszkimók s mind Nansenék sátra körül gyülekeztek s roppant kíváncsisággal várták, hogy mikor kelnek már azok valahára fel. Végre nem állhatták a dicsőséget, egy kicsit félre tolták a sátor ajtaját s nagy vigyorogva egymásután ott kukucskáltak be: vajjon mit csinálhatnak a különös jövények.

Mikor aztán ezek akarva, nem akarva kibújtak a hálózásokból s öltözködni kezdettek, nosza lett nagy riadalom s örvendezés az eszkimók közt, minden mozdulatát rendkívüli érdeklődéssel kísérték az európaiaknak s megbámultak mindent, a mit csak lehetett, szivők egész teljességéből. A mint egyik vagy másik valami ruhadarabot öltött magára, minduntalan megújultak azok a tehénbögéshez hasonló tetszésnyilvánítások, de különösen el voltak ragadtatva, a mint a Kristiansen pitykés övét megpillantották; itt már határt nem ismert bámulatuk, s a csodálatos jószágot valamennyinek sorra kellett tapogatni. Sőt mikor már egészen felöltözve kiállott Kristiansen a sátor ajtajába, egy elkésett eszkimó, a ki csak a többiektől hallotta a remek pitykés öv létezését, minden czeremónia nélkül felhajtotta a Kristiansen felső ruháját,

hogyan megnézhesse annak az annyira magasztalt jószágnak az ő minéműségét.

Nansen, a ki egy kis fényképező gépet is vitt magával, nagyon szeretett volna néhány eszkimót lefényképezni, de sehogysem akartak kötélni állani, mert attól féltek, hogy a gépben valami boszorkányság lehet. S ha egyik-másik sok biztatásra megemberelte is magát, hogy megáll a gép előtt, nem soká tartott a bátorsága, mert mihelyt rájuk irányozta Nansen a csövet, nagy kiabálással menten elszaladtak.

Végre is csak orozva lehetett egyiket-másikat nagy nehezen, úgy a hogy lekapni.

Reggelizés után — a mit az eszkimók nagy lelki gyönyörűséggel újra végignézték — megint elmentek Nansenék a kunyhók közé szétnézni. Az egyik kunyhóból egy szoptató asszony jött elébük, a kinek hátára volt kötve a csecsemője; ez nemcsak maga bámulta végig nagy mosolyogva az európaiakat, hanem még féléves csecsemőjét is elővette a hátáról, felköltötte az édes álmából s ugyancsak biztatta, hogy nézze ezeket a különös embereket, ilyet aligha lát valaha életében!

További utazás észak felé a partok mentén.

Érdekes kíséret. A kíséret megszeppen s visszafordul.
Jéghegyek; egy különösen csodás alkotású.
Futás a szunyogok elől.

Ezek után neki készültek Nansenék s elhatározták, hogy tovább folytatják az utazást északi irányban, még pedig tovább is a csónakon, mert a víz, bár jeges volt, de arra nézve, hogy rajta csónakon menni lehessen, mégis alkalmasnak látszott.

A mint ezt a szándékot az eszkimók észrevették, közülök néhányan szintén csónakra kaptak, hogy egy darabig elkísérjék az idegeneket vagy talán, mivel maguknak is dolguk volt arra felé. Elég az hozzá, hogy néhány férfi hamarjában bele ült a maga egy személyre való kis csónakjába — a férfiak mindig csak így egyesben járnak — s nagy buzgósággal elkezdték Nansenékat kalauzolni. De az asszonyok se akartak hátra maradni, ezek is beleültek heten

egy nagy csónakba, úgynevezett asszonycsónakba s körömszakadtig ugyancsak eveztek hűségesen a kedves európaiak nyomán.

Különös módon szoktak pedig evezni ezek az asszonyok. Eleinte mindjárt sebesen kezdték az evezést, de ezt fokozatosan mindig gyorsították s erősítették és úgy neki feküdtek az evezőnek, hogy utoljára már valamennyien félig állottak a csónakban. Ekkor hirtelen abbahagyták az evezést s engedték a csónakot magától előre haladni, ők pedig ez alatt kifújták, kipihenték magukat. A mint aztán a csónak megcsendesedett, megint előlkezdték az evezést, úgy mint előbb.

Dél felé az európaiak megéhezvén, kiköltöttek s falatozáshoz láttak, de az eszkimók, a kik nagyon jól bírják a koplalást, vígan előre eveztek, csak épen kettő nem bírt a kíváncsiságával, ezek visszamaradtak s nagy gyönyörűséggel végig nézték az európaiak étkezését, a melyen kimondhatatlanul jól mulattak s hát még mekkora lett örömük, midőn egy-egy kiürült bádogdobozt kaptak ajándékba. No már ezt toll leírni csakugyan képtelen volna.

A mint Nansenék megint tovább csónakáztak, nemsokára utólérték az előre ment eszkimókat, a kik azonban nem eveztek már, hanem a parti sziklákra felmászva, onnan nézegettek nagy

figyelemmel észak felé, majd meg az eget vizsgálatták nagy figyelemmel.

Mindez nem valami jót jelenthetett s csakugyan hirtelen megint csónakjaikba ültek s elkezdtek gyorsan visszaevezni Nansenék felé.

CSÓNAKON AZ USZÓ JÉGTÁBLÁK KÖZT.

A mint összeérkeztek, az eszkimók kézzel-lábbal kezdték magyarázni, hogy arra olyan vastagon áll a jég, hogy lehetetlen tovább hatolni, az asszonyok pedig aggodalmas arczczal mutogattak a felhőkre, hogy eső lesz, jobb lenne tehát visszatérni.

Nansen azonban kijelentette, hogy mindezek daczára is tovább fog utazni, a mit az eszkimók nagy szomorúsággal vettek tudomásul, de végre is nem tehetvén mást, a maguk részéről szépen visszafordultak tanyájuk felé.

Tovább haladva Nansenék, nemsokára tapasztalták, hogy az eszkimóknak némi részben csakugyan igazságuk volt, mert a jég nagyon sűrűn kezdett úszkálni és hatalmas jéghegyek is közelegtek. Egy ízben két ilyen jégóriás épen előttük csapódott össze s csak alig bírták gyors visszavonulással kikerülni, a mi ha olyan jól nem sikerül, bizony mindenestül szerteszét morzsolta volna őket a roppant jégtömeg.

Mentől inkább haladtak észak felé, annál sürűbben találkoztak úszó jéghegyekkel, melyek alja a partok közelében majdnem egész a tengerfenékeig leért.

Egyszer nagyon távolról szemükbe tűnt valami csodálatos, óriási nagyságú tárgy, melyről el nem tudták gondolni, hogy mi lehet? Jéghegynek alig hihették volna, oly különös volt az alakja. Pedig mégis jéghegy volt, de olyan, a mihez hasonlót eddig csakugyan nem láttak.

Legfelül két karcsú toronyforma nyúlt fel a tömegből a fellegek közé, felül a síma jégfalon egy hatalmas lyuk volt látható, míg az aljában

olyan barlangot mosott a víz, a melybe bármely hajó kényelmesen beállhatott volna. De legcsodálatosabb volt, hogy a barlang a legszebb kék színben tündökölt, még pedig a világos kéktől a legsötétebbik, azonkívül apró patakok csörge-

VITORLÁS CSÓNAK.

deztek belőle kifele, a melyeknek zaja különös morgássá egyesült a jégbarlang belsejében. Valójában olyan volt ez, mint valami mesebeli tündér palotája.

Így folyt az utazás tovább mindig a partok mentén, miközben alkalmas helyen esténként éjjeli szállásra kikötöttek.

Egyszer egy ilyen alkalommal, midőn az idő különösen enyhe volt, oly roppant tömegű szunyog lepte őket meg, hogy újra a tengerre kellett miatta menekülni. Midőn legelőször láttak ezen a fagyos földrészen szunyogokat, valósággal megörültek neki, minthogy annak döngicsélése az elhagyott távoli hazára emlékeztette őket, hanem most bezzeg nem nagyon volt okuk a kedves hazai állatkák jelentkezésének örvendezni.

Mint a méhraj, úgy rohantak utasainkra s a mint azok falatozni kezdtek, oly tömegesen tödultak mindenfelől rájuk, hogy minden falatjuk, a mint szájukba vették, már akkor vastagon borítva volt szunyogokkal. Megpróbáltak előlük menekülni, felfutottak a környező sziklákra, a hol szél lengedezett, gondolva, hogy majd az talán elűzi a tolakodó vendégeket. De hasztalan, rendületlenül követték azok az embert itt is, szúrták, marták, s egy percz alatt szemük, szájuk, fülük, orruk tele lett e mérges jószágokkal s egyszer csak azt vették észre utasaink, hogy szaladnak biz ők javában valamennyien, mint a vert sereg. A szunyogok pedig utánuk. Hiába csapkodtak kézzel-lábbal, hiába vertek agyon ezret meg ezret, bizony csak nem tágitottak azok. Egy helyen nagy mennyiségű szá-

raz avart találtak s abból csináltak hirtelenében tüzet, hogy annak a füstjében menedéket találjanak, de még az sem sokat ért, mert mihelyt ritkult a füst, még annál bőszerűbben folytatták a szunyogok az ostromot.

Végre is nem volt mást mit tenni, mint azzal tartva, hogy: «szégyen a futás, de hasznos», a mennyire csak lábaik bírták, oly gyorsan futottak le a tengerpartra s hamarjában beleugrálva csónakjaikba, bemenekültek a tengerbe s tovább eveztek. Azonban a vérszemet kapott szunyogok még itt is jó darabig üldözték őket, míg végre nagy nehezen elmaradoztak. Utasaink pedig összedagadt testtel s szüntelenül vakarózva csónakáztak tovább.

Csodálatos e dologban, hogy ezen a fagyos földön is mennyi szunyog tenyészik; de még különösebb, hogy miből tudnak ezek ott élni, holott emberre vajmi ritkán akadhatnak s egyéb állat is csak elvétve kerül ezen kietlen partokra.

Előre, északi irányban.

Megint eszkimók mutatkoznak. Túért húst. A tú nélkül maradt törpe. Tengeri madarak. Északi fény. Kihalt falu.
Sok jéghegy.

Sokáig haladtak Nansenék tovább északi irányban, miközben roppant nagy függőleges síma jégfalak mellett csónakáztak el, a melyek a szárazról nyúltak ki a tengerre.

Egyszer erős halzsírszagot hozott orrukba a szél a partról Mindjárt gondolták, hogy itten körül megint eszkimók tanyáznak s csakugyan nemso-kára megpillantottak néhány kunyhót, azok körül pedig egy csapat eszkimó asszonyt és gyermeket.

Hanem a mint ezek észrevették az európaiak közelgő csónakját, rémülten elkezdtek kiabálni, összekapkodták féltős holmijaikat, nevezetesen a fókabőröket és szárított húst s kétségbeesett sikoltozás közben hanyatt-homlok felrohantak a parti sziklákra.

Nansenék sokáig hiába integettek nekik, hogy ne féljenek, jöjjenek elő stb., az eszkimók nem

mozdultak, csak csendesen bámultak lefelé. A mint azonban egy üres bádogdobozt mutogattak nekik, annak már nem birtak ellenállni s lassanként, ámbár nagyon óvatosan, oda szállingóztak a csónak közelébe, mely e közben kikötött.

PARTRA SZÁLLÁS.

Végre egészen megbarátkoztak az eszkimók s rá-rá kezdték azt a már említett különös bőgést, a mi náluk a csodálkozást és örömet jelenti.

Nansenék kiszállva, szétnéztek az eszkimó kunyhók közt, hol férfit, egyen kívül csakugyan nem találtak, nyilván mind kin kalandoztak azok

szanaszét a tengeren halászni, fókát fogdosni. Egy férfi mégis volt otthon, egy csodálatos, pár lábnyi magasságú törpe, a kit itthon mutogatni lehetett volna s a ki alig ért az európaiaknak derékig, de azért ennek a parányi emberkének ugyancsak takaros kunyhója volt; úgy látszik, valami előkelőség lehetett a faluban.

Észre vevén Nansen, hogy sok szárított fókahús van az eszkimóknál, jelekkel tudtokra adta, hogy szívesen cserélne velük húst, ő meg tüt adna érte.

A mint ezt az eszkimók megértették, halomszámra hordták a fókahúst, s örömében majd nem tudott hova lenni, a ki egy fókaoldalért egy tüt kaphatott.

Utasaink csakhamar jól meg is szedték magukat fókahússal, azután pedig, mivel nem akarták az időt tölteni, csakhamar tovább folytatták útjukat, mivel az idő is nagyon kedvező volt.

Már jól behaladtak a tengerbe, midőn észrevették, hogy valaki ugyancsak lélekszakadva csónakázik utánuk. Nemsokára megismerték, hogy az bizony senki más, mint a kis törpe, a ki megtudván, hogy az európaiak húsért tüt adnak, ő is hazakoczogott egy jókora darabért, de mire a partra ért, már akkorára szerencsétlenségére eleveztek a tús emberek. De a törpe nem csüggedt, csónakra kapott s utána az európaiak-

nak! Hanem szegény hiába mutogatta nekik messziről a nagy darab húst, hiába integetett, hogy megálljanak, biz azok már nem álltak meg, mert siettek s ilyenformán a szerencsétlen kis törpe tű nélkül maradt, pedig Nansenék messziről még nagyon sokáig látták, hogy mily kétségbeesetten igyekszik utánuk szegény emberke, míg végre aztán egy nagy úszó jégdarab mögött végkép elmaradt.

A partnak ezen a részein óriási mennyiségű tengeri madár fészkel, nevezetesen a különféle fajtájú és nagyságú sirályok, melyek oly ropant lármát csaptak, hogy még éjszaka sem lehetett tőlük aludni. Fiaik már épen anyányiak voltak, mégis keveset tudtak Nansenék fogni, mert ezek a madarak a sarki rókáktól való félelmükben, a szikláknak csakis oly meredek helyein költenek, a hova madárnál egyéb alig juthat. Mindazonáltal sikerült néhány fiókot levenni, egy csomót pedig löni, melyeknek húsa valószínűleg csemege számba ment a sok szárított eledel után.

Most már az *északi fény* is mind gyakrabban s mind szebben látszott. Felséges, meglepő tünnemény volt ez, a mihez foghatót ember alig képzelhet. Hosszú, hullámozó kékben tündökölt a csodás fényesség az égen, mely sokszor úgy

látszott, mintha két lándzsákkal fegyverzett tábor csatázna egymással, hol egymásnak rohantak, hol visszahúzódtak, olykor pedig mint egy adott jelre gyorsan czikáztak egymáson keresztül-kasul. Sokszor úgy látszott, mintha nagy csomó tüzes lándzsa repülne ki egy helyről, majd hirtelen elsötétedett minden, hogy a pompás jelenség megint elülről kezdődjék.

Még az eszkimók csodálkozását is nagy mértékben felkölti az északi fény nagyszerű tünényye s azt hiszik, hogy nem egyéb az, mint elhalt kisdedek lelkének a gyülekezete, a mint azok egymás közt táncmulatságot tartanak.

Augusztus hó 8-án egy kellemes kis helyre értek Nansenék, a melyet mindenfelől hegyek környeztek s olyan volt, mint valami kert, még egynehány virág is nyilott benne. Több saját-ságos kőoszlop is állott e kis völgyben szanaszét.

E védett helyet, úgy látszik, valami eszkimó csapat valamikor szintén felfedezte s faluhelynek választotta, mert kunyhóik ott látszottak szanaszét. Hanem hát maguk az eszkimók hova lettek? Megfeleltek erre azok az embercsontok, a melyek a kunyhókban és környékükön szerte heverték. Szegény eszkimókat bizonyosan az éhség vagy valami ragály pusztíthatta ki s most pusztán állott a telep.

Nansenék megdöbbenve hagyták el azt a helyet, melyhez hasonló szépségűt még nem találtak Grönlandban s íme ehhez is milyen szomorú esemény története fűződött.

Ezután egymást érték az úszkáló jéghegyek. Az egyikből egy roppant darab szörnyű robajjal épen akkor szakadt rá egy nagy jégtáblára, mikor Nansenék azt meg akarták kerülni. Most már nem lett szükség a megkerülésre, mert a leszakadó jég pozdorjává törte a táblát s szabad lett a víz. Ha azonban Nansenék csak egy percczel előbb járnak, bizonyára sem magukból, sem csónakjaikból nem maradt volna hírmondó sem.

Egy jéghegyre, a mely mozdulatlanul állott a tengerben, fel is másztak, hogy onnan a tájat jobban áttekinthessék. Egy óranegyedig tartott a gerinczre való feljutás, mely meglehetősen sikk volt, kemény, összeállott hóval borítva. Ez a hegy 70 méternyi magasságra emelkedett a tenger színe felett, míg a víz alatti része legalább hatszor annyi lehetett, a szélessége pedig vagy 1000 méternyi volt a derekának. És ilyen jéghegyek — még nagyobbak is — ezrével és ezrével úszkáltak a partok körül.

A jéghegy tetejéről felséges kilátás nyílt, csupa tündöklő hegyvidékre, csakhogy ezek a hegyek mind jégből állottak.

A tengeri utazás bevégeződik.

Partra szállás. Baltó elbizakodik. Bepillantás Grönland belsejébe s annak ijesztő képe. Az ivóvíz.

Augusztus közepén végre olyan helyére értek a partnak, a hol elhatározták, hogy a további észak felé való hatolást abbahagyják s most már az utazás tulajdonképeni céljára térnek, t. i. Grönland ismeretlen belsejében lábszánkó segítségével áthatolnak a nyugati parton fekvő *Godthaab* nevű, európai emberek által is lakott telepítvényig, a melynek, Nansen számítása szerint, épen szemközt kellett feküdni s a mely útát 5—6 hét alatt remélték megtenni.

Tehát végleg kiszállottak a partra, hol sátort ütöttek s előkészületeket tettek a nagy útra. Ez a hely meglehetősen barátságos volt, mert a part környékén, jó darab területen nem volt sem jég, sem hó s kövér mohok díszlettek mindenfelé, úgy, hogy Baltó, az egyik lapp, egész vérszemet kapott s azt hitte, hogy már minden veszedelemnek vége, hiszen majd olyannak látszott ez a térség, mint az ő kedves szülőföldje, hol hajdanában iramszarvasokat legeltegett. Annyira ment pedig Baltó

elbizakodása, hogy egyszer csak odaadta pajtásának, Ravnának, az új testamentumot, hogy viselje gondját, neki már arra semmi szüksége sem lesz.

Baltó ugyanis egy lapp nyelvű újtestamentumot hozott magával s az egész úton, mikor csak valami veszedelmesebb helyhez érkeztek, a mennyire csak lehetett, mindjárt elővette a szent könyvet s nagy buzgósággal olvasgatott belőle, a mint mondta: készült a halálra. S íme most már, mihelyt hite szerint elmúlt a veszelem, egyszerre megcsökkent a Baltó buzgósága s terhesnek találta a kis könyvet. Megmagyarázták azonban neki, hogy még csak majd ezután következik a fekete leves, jó lesz hát el nem bizakodni. Mire Baltó megszompolyodott s megint csak magához vette a kis könyvet s a káromkodással is felhagyott, a mire pedig mostanában már nagyon rá kezdett állani a szája.

Felmászva egy magaslatra, betekintettek Grönland ismeretlen belsejébe, a min keresztül kellett utazniok, hogy a nyugoti emberlakta parthoz eljuthassanak. S bizony az a kép, a mely előttük feltárult, épen nem volt valami kecsegtető. Egy óriási, végtelennek tetsző térség tűnt fel előttük, a mely csupa havas jéggel volt borítva és sehol még csak egy kopár szikla sem látszott benne, sem semmiféle életnek még csak nyoma sem.

Nyugot felé, úgy látszott, folyton gyengén emelkedett s borzasztó hideg, zordon levegő áradt róla az enyhébb partok felé. Valóságos halál országa.

S e mellett felülete korántsem volt sima, hanem tele egyenetlenségekkel, jégrögökkel, kisebb-nagyobb hasadékokkal, tehát a lábszánkózásra egyáltalában nem ígérkezett valami kellemes és kényelmes út.

A mint a parton a sátort felütötték, Nansen egyik társával kémszemlére indult ezen jeges területre, hogy annak természetét kipuhatolja s a mennyire lehet, valami utat keressen, a merre majd a szánkákkal is elindulhatnak.

Bizony a dolog épen nem volt valami kecsegtető. Némely helyen roppant széles hasadékok voltak a jégmezőn, színig megtelve olyan puha hóval, hogy az egyes embert megbirta ugyan, de a botot nagyon könnyen bele lehetett szúrni, másutt egészen üresen tátongott a feneketlen hasadék, s ha az ember az ilyenbe beletalál esni, akkor vége. Nansen egyszer bele is futott lábszánkójával egy ilyen mélységbe, de szerencsére igen keskeny volt az s a vállalai fentartották, úgy hogy nagynehezen megint ki tudott vergődni belőle.

Némelyik hasadékon valóságos jéghidak vezettek keresztül, de ezek rendszerint olyan keskenyek voltak, hogy csak négykézláb mertek rajtuk át-

csúszni, még pedig úgy, hogy kötelet kötöttek derekukra, a melynek végét az egyik a partról kezében tartotta, hogy ha lezuhanna is a másik, a feneketlen mélységből vissza lehessen húzni.

Jól távolról egy havashegy tűnt elő s ezt akarták Nansenék megmászni, hogy onnan Grönland belsejébe még jobban betekinthesse- nek s talán alkalmasabb utat fedezhessenek fel.

Sok baj és veszedelem közben haladtak előre, mialatt sokszor vállig is leszakadtak a hóba, honnan alig birták egymást kihuzgálni.

Egyszer távolból egy sötét foltot pillantottak meg a hóban. Mi lehet az? Előbb valami hasadéknak gondolták, de odaérve, kimondhatatlan bámulatukra és örömeikre észrevették, hogy

A JÉGHASADÉKON ÁT.

az bizony víz, valóságos édes ivóvíz, a miben már hetek óta nem részesültek, hiszen csak olvasztott hólével olthatták szomjúságukat, pedig a hideg égalji utazások alatt, szakadatlan erős szomjúság szokta az embert gyötörni.

Mondani sem kell tehát, hogy a mint utasaink ezt az élő vizet megpillantották, mindent feledve rohantak oda, hasra vágták magukat annak partján s kimondhatatlan gyönyörrel ittak és megint ittak. Maga Nansen így beszél erről:

«Lehetetlenség, hogy a világon nagyobb élvezet legyen, mintha a sarki utazó, hetek után élő vízre akad. Neki dől az ember s képzelhetetlen élvezettel szívja magába az áldott nedvet, míg csak a hidegség miatt fogai és homloka birják. Akkor egy kicsit pihen s megint hozzá fog, újra szívja magába a felséges jéghideg italt. Ismétli ezt még néhányszor, hihetetlen mértékben és megújul s teljesen boldog lesz utána.»

Sok fáradság után végre felmásztak az említett hegyre is, honnan széttekintve, annyit láttak, hogy a szárazföld belseje felé szinte csupa jég és hó van, a melyen azonban itt-ott keményebb és simább részek is látszottak.

E hírrel aztán visszavergődtek az elhagyott sátorhoz, hogy a kémszemle eredményeit társaikkal is tudassák.

Utazás lábszánkón.

Készülődés. Nagy vihar. Vitorlás szánkózás.
Nansen lemarad a hóban.

Most aztán megkezdődött a készülődés a nagy útra. A mi el volt romolva, azt megigazgatták, a felesleges holmit kiválogatták, hogy mentől kevesebb legyen a teher. Elhatározták, — bár fájdalommal — hogy a csónakokat is ott hagyják. Fenékkal felfordították hát azokat s velük az otthagzott holmikat leborították, hadd legyen boldog vele valami eszkimó, a ki esetleg rátalál.

Midőn a szánkókra minden mulhatatlan szükségességet felraktak, mindenikre jutott egy-egy métermázsányi súly, míg a legelsőre, a melyet ketten húztak, két annyi jutott. Ezután lábszánkóikat felkötve, a szánok elébe fogtak magukat s Isten segítségével megindultak a nagy útra, melynek hogy végét érhetik-e, ki tudta volna megmondani? Ez volt augusztus 15-én.

Folyt aztán a nehéz utazás tömérdek bajjal. Hol ember, hol szánkó süllyedt a hóba vagy szorúlt valami hasadékba; nagyokat is kellett kerülgetni úgy, hogy csak felette lassan haladhattak előre. Kora reggeltől késő estig húzták a terhet szakadatlanúl, mégis némely nap alig haladtak előre egy-két mérföldet.

HÁROM NAP A SÁTORBA SZORULVA.

Egyszer borzasztó vihar érte őket utól. Alig tudták a sátrat valahogy felütni és megerősíteni, hogy az iszonyú szélvész el ne vigye. De mégis sikerült nagy nehezen s miután a hálósákokba belebújtak, elég nyugodtan hallgatták a szörnyű vihar tombolását.

Ez azonban nem akart szünetelni s három

nap és három éjjel szakadatlanul tartott. Éz-
alatt utasainknak lehetetlenség volt kimozdulni
s úgy ölték az időt, a hogy lehetett. Aludtak,
beszélgettek az otthoni dolgokról, Baltó pedig,
a ki megint Istenhez tért, mikor csak látni le-
hetett, hanyatt fekve s hálózsjákjába félig bele-

UTAZÁS VITORLÁS SZÁNKÓVAL.

bujva, szakadatlanul a bibliát olvasta nagy
buzgósággal.

Végre megint tovább lehetett folytatni az
utat. Ez azonban nagyon megnehezedett, mert
az eső, a mit a vihar hozott, meglágyította a
havat. A roppant erőlködés következtében rend-

kívüli szomszúság kinozta az utasokat, de havat olvasztani minden lépten-nyomon nem értek rá, úgy segítettek hát némileg a bajon, hogy kulacsaikat megtöltötték hóval s azt ruhájuk alá a meztelen mellükre akasztották, hogy ott a test melegétől felolvadjon.

Vajmi kevesen birták azonban bevárni, míg az egész felolvad s a legtöbben bizony, ha már gondolták, hogy pár kortynyi víz összegyűlt a kulacsban, minduntalan előrántották s a legnagyobb mohósággal szopogatták annak tartalmát.

A nagy vízhiány miatt aztán nem is mosdottak Nansenék egyáltalában soha, bár utoljára már vastagon tapadt bőrükre a pizokréteg és senki se mondta volna meg, hogy ezen szennyes kinézésű emberek közt a világ egyik leghiresebb tudósa is ott van, a ki majdan fejedelmek asztalának is lesz megbecsült vendége. Különben más okból sem lett volna tanácsos a mosdás. Mert hiszen sokszor volt olyan hideg, hogy mire az ember arczáig emelte volna a mosdóvizet, már akkorára jéggé fagyott volna az a marékban. Különben is a pizokréteg nagyon jó védelem volt a szörnyű hideg és metsző szelek ellen.

Hosszas, keserves fáradságok után meglehe-

tős sík felületű helyre érkeztek s mivel a szél állandóan nyugoti irányban fújt, Nansennek az a gondolata támadt, hogy el kellene a szánokat vitorlával látni, hogy a szél is hadd segítsen hajtani. Ha a hajóknál lehetséges ez, hát a szánoknál miért volna lehetetlen, hiszen Amerikában úgyis gyakorolják az effélét.

HASON FEKVE NÉZETT A TÁVOZÓ SZÁN UTÁN.

A többiek nem sokat bíztak a dologban, kivált a lappok tiszta bolondságnak mondták, de Nansen nem tágitott.

Vitorla ugyan nem volt, de volt sátor, s annak részeit alkalmazták vitorla gyanánt, a szánokat kettesével és hármasával összekötözték, elöl valami kormányfélét csináltak, a melyet egy-egy utas kezelt, a többiek pedig hátul felkuporodtak a szánkóra.

Eleinte sehogy sem sikerült a dolog, mert a szánkó emberestől, mindenestől felfordult, de utóbb rájöttek a dolog nyitjára, szépen megindultak a szánkók s rohantak előre szédítő sebességgel.

Annyit haladtak így a kedvező szél mellett pár óra alatt, mint máskor napokig tartó terhes munkával.

Hanem egyszer majd megjárta Nansen. Ugyanis a mint az egyik szánkón hátul állott, míg Sverdrup elől a kormányt igazgatta, egyszer csak lecsúszott s lemaradt a szánkóról, mely szélgyorsasággal repült tovább s nem-sokára annyira haladt, hogy csak alig látszott egy kis folt belőle.

Nansen egy darabig hasra esve nézte a tova-repülő szánt, de csakhamar lábrakapott s teljes erejével futni kezdett utána. Azonban hiába, a távolság közte és a szán közt egyre növekedett, mert azt sokkal sebesebben hajtotta a szél.

S ki tudja, nem veszett volna-e Nansen a szörnyű hősivatagon, ha Sverdrupnak történetesen kedve nem támad beszélgetni, a mi pedig olyan szélben s oly gyors rohanás közt nem igen szokott máskor megesni.

Sverdrup tehát hátra kiáltott valamit, de hogy Nansen ismételt kiabálásra sem felelt, sem pe-

dig hátulról egyáltalában semmiféle nesz nem hallatszott, nyugtalan lett Sverdrup s nagy fáradtsággal felemelte a háta mögött levő vitorlát és visszatekintett.

Ekkor látta nagy ijedtére, hogy a szánon senki sincs. Természetesen mindjárt letépte a vitorlát s a szánt, a hogy tudta megállította. Jó ideig nem tudta, hogy mit tegyen, midőn egyszerre csak megpillantott a távolból egy kis fekete pontot a fehér hósvatagban. A fekete-ség egyre növekedett és nagy sebességgel közelgett, midőn Sverdrup nagy örömeire felismerte, hogy az bizony Nansen, a ki lábszánkóján a szán nyomán haladva, gyorsan mind közelebb-közelebb érkezett, míg végre a szánt elérte s az utazást az előbbi módon megint tovább folytatták.

ZÖLD SIKSÁG ÉS ÉDESIVIZŰ TAVAK.

Megérkezés a nyugoti partokra.

Kijutás a hóból-jégből. Nagy ivás. Az apró legyek vendéglátása. Csónakkészítés fűzfából s vászonból. Nansen és Sverdrup vakmerő útra indulnak. Szerencsésen megérkeznek az emberlakta helyre.

Ezután mindjobban beletanultak a vitorlázásba s mivel állandóan kedvező irányban fújt a szél, rendkívüli sebességgel haladtak előre s most már még a csüggedtebbek is kezdték hinni, hogy csakugyan kivergődnek a jégsiva-

tagból és elérnek az emberlakta nyugoti partokra.

S csakugyan szeptember 24-én egyszerre csak valami sötétség tűnt szemükbe, mely nyugoti irányban a vakító fehér havas jégmezőből előfeketéllett. Baltó torkaszakadtából örömteljesen elkezdett kiabálni:

— Föld, föld, föld !

Aztán hihetetlen gyorsasággal felmászott egy közeli jéghegyre s annak a tetejéről kimondhatatlan örömmel integetett lefelé, rázta négy-szögletes sipkáját s kézzel-lábbal mutogatott nyugoti irányban, hogy arra csakugyan föld van már, sőt a tenger is látszik.

Leirhatatlan volt az a boldogság, a mi errefelé szívére ellepte s most már még fokozottabb gyorsasággal igyekeztek előre, még enni sem álltak meg, csak útközben faltak valamit. Hiszen az a sötétlő, kopár szikla, a mely messziről feladta magát, jobban vonzotta őket, mint hazájukban akármiféle paradicsomi tájék. De hát nem is csoda, hiszen hetek óta nem láttak már vakító hónál, jégnél egyebet s most oly rendkívül jól esett lelküknek annak a kopasz sziklának a megpillantása is.

Nemsokára odaértek, a hová szívére, lelkük annyira vágyott. Ott voltak előttük a sziklák,

közelükben pedig hómentes térségek terültek el, telve mohával, sőt itt-ott görcsös, törpe fűzfák is voltak láthatók, azonkívül apró tavakban felséges ivóvíz kínálkozott, távolról pedig a tengernek egy messze benyuló keskeny ága csillogott.

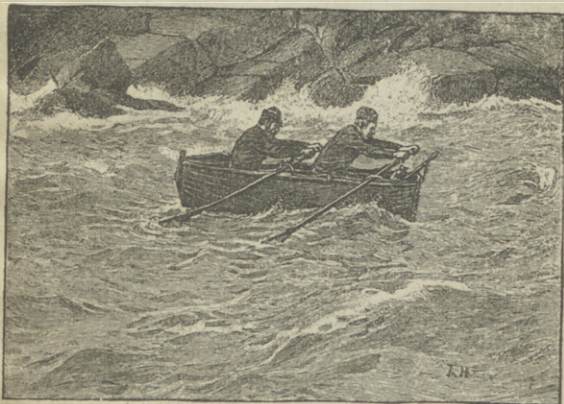
Általános örömkialtással fogadták e látványt. Hiszen íme itt volt, megtapogathatták, ráléphettek arra az áldott földre, a minek már színet is oly rég nem látták, gyönyörködhetnek a növények zöld színében, a mi annyi fehérség után szinte csodálatosnak tűnt már fel előttük, de a mi fő: víz, az az édes jó ivóvíz is kínálkozott, a mihez fogható jó, áldott ital nincs e világon s a mit inni az élet legnagyobb élvezete. Azt csak az tudja, a ki hetekig szomjazott kevés olvasztott hólé mellett!

Első dolguk is volt a legközelebbi tónak nekihasalni s kimondhatatlan élvezettel, sokáig szürcsölték a felséges nedűt. Szinte úgy tetstett nekik, hogy tán sohasem laknak jól vízzel, fel-fel ütötték a fejüket, hogy egy kicsit kifújják magukat, de azután megint csak nekidőlték és ittak tovább.

De nemcsak utasainknak támadt nagy öröme, hanem azoknak az apró legyeknek is, a melyek rendkívüli számban lebzseltek ezen a he-

lyen s a ritka vendégeknek csakhamar neki esve, bizony összecsapkédtek-marták azoknak minden részét.

Füsttel segítettek a szives látást egy kicsinyt korlátozni, azután a vastag mohán neki tele-

NANSEN ÉS SVERDRUP A VÁSZONCSÓNAKON.

pedve s a szerencsés utazás örömeire hatalmasan megfalatozva és egy-egy pipa dohányt is kiszíva, tanácskozni kezdettek, hogy mitévők is legyenek már most?

A jég- és hómező itt már megszűnvén, olyan terület állott előttük, a melyen lábszánkóval nem lehetett tovább menni, sem pedig a nehéz

szánokat húzni. A tengerpart pedig, a mely mellett a Godthaab nevű emberlakta telep feküdt, — a hova igyekeztek — még messze volt.

Milyen jó lett volna most a két csónak, ha a keleti parton ott nem hagyják! Mert hiszen — mint mondánk — egy igen hosszú, keskeny tengerág egészen eddig benyúlt a száraz földre s azon csónakon szépen ki lehetett volna hajózni a nagy tengerig, melynek partján Godthaab fekszik.

De hát nincs csónak!

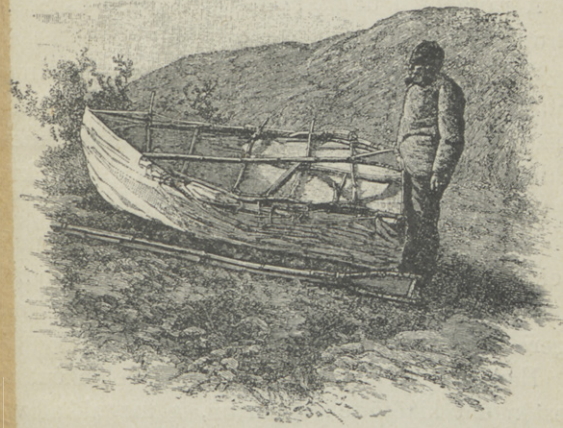
Mindazonáltal utasaink nagyobb bajok közt is birtak már magukon segíteni, tehát most is csakhamar kitalálták a módját: mit tegyenek.

Elhatározták, hogy készítenek egy kis csónakot, a melyen két ember eleséggel együtt elférjen. Ez a kettő aztán a csónakon átevezi azt az említett tengerágot, felkeresi Godthaabot s ott csónakokat szerezve, a többi négy társat és a holmit is odaszállítja. Mig pedig ketten ezt az utat megteszik, addig a hátramaradt négy töltse az időt úgy, a hogy tudja s várja türelemmel mig értük jönnek.

De hát miből csinálják meg azt a kis csónakot is, a min két ember megfér?

Ezen se jöttek zavarba. Volt ottan körül törpe, görcsös fűzfa elég, ha nem is könnyen, de mégis

csak lehet azokból bordának valót válogatni, a sátor pedig vízhatlan vászonból volt, azt meg lehet szabdalni s a csónaknak feneket s oldalakat csinálni belőle. Sátor úgy sem nagyon kell

SÁTORBÓL KÉSZÜLT CSÓNAK.

ár, hiszen itt nincs olyan dermedtő hideg, mint amott benn volt a jégsivatagban.

Minél előbb hozzá is fogtak a dologhoz, a görös fák közül nagy nehezen sikerült pár használható darabot találni, a sátor is áldozatul esett,

a csónak csakugyan elkészült. Nem volt olyan valami túlságos csinos formájú s inkább

hasonlított egy nagy békateknőhöz, mint csónakhoz, de azért mégis csak csónak volt az s elég alkalmasnak látszott arra, hogy ha csak vihar vagy egyéb szerencsétlenség nem éri, át lehet vele hatolni a tenger-ágon.

A rajta való utazásra maga Nansen és Sverdrup vállalkozott.

Szeptember 29-én indultak a veszedelmes útnak parányi lélekvesztőjükön, melynek vászna bizony nem igen mutatkozott vízhatlannak, mert minduntalan beszivárgott rajta a víz s úgy kellett időnkint kimeregetni.

Különben a tájék, melyen áthaladtak, meg lehetős, kellemes hegyes vidék volt, melynek parti szikláinak körül sok kék sirály s egyéb tengeri madár repkedett.

Nansen lőtt is eleget s a mint delenként és esténként kikötöttek a parton, a magukkal vitt edényben mindig megfőztek egy pár nagy sirályt, azonban csak úgy félig-meddig, hogy az időt ne töltsék soká. Hanem azért azt mondja Nansen, és Sverdrup is azon a véleményen volt, hogy annál felségesebb falatot soha sem evett életében. A min hát nem lehet csodálkozni, mert hiszen már 46 napja nem ettek friss húst s ennyi idő után a leghitványabb is nagyszerű falatnak tetszik.

Az utazás minden nagyobb akadály nélkül tovább folyt, olykor egy-egy kis vihar neki kere-

VADÁSZAT TENGERI MADARAKRA.

kedett ugyan, de a kis lélekvesztő mégis kiállotta a bajt s október 3-án végre megpillantották az oly nehezen várt Godthaabot, melynek

lakosai rendkívüli csodálkozással és roppant örömjajjal siettek elébük; nagy készséggel partra húzták csónakjukat s általában minden lehető szívesseggel elhalmozták őket, bár eleinte fel nem bírták fogni, hogy mikép jöhet ember a keleti hósivatagok felől, hiszen azt teljesen járhatatlannak tartották s nem is érkezett még ide azelőtt abból az irányból senki ember fia!

Nansenék a kellő magyarázatot rövidesen megadva, intézkedtek, hogy ott maradt négy társuk is mielőbb idejuthasson. S a mint a lakosok a dolgok állását megtudták, néhányan mindjárt vállalkoztak, hogy felkeresik a négy idegent s mindenestől ide szállítják.

És csakugyan állottak is szavuknak; a Nansen magyarázata után ráakadtak a négy hátramaradtra s baj nélkül elszállították azokat is Godthaabba, úgy hogy végre mind a hatan, annyi vész és baj kiállta után, ott lehettek együtt a kis telepen, a mely valóságos ígéret földje volt rájuk nézve.

GODTHAAB.

A nagy utazás vége.

Godthaab. Nagy mosdás, nagy evés. A godthaabi lakosokról. Azoknak különös csemegéje és még különösebb szappanja. Nansen és társai hazautazása Európába.

Godthaab, mely után utasaink annyira vágytak, ámbár Grönlandnak legnevezetesebb telepe, még sem kell gondolni, hogy valami jeles város volna. Bizony nálunk falunak is csak nehezen válnék be. Egy kis templom s öt-hat valamire való épület van benne, a többi csupa hitvány eszkimó-kunyhó.

Hanem lakosai aztán annál szivesebbek, hi-

szen olyan ritkán látnak idegeneket s annál jobban kapnak rajta, ha egy-egy odavetődik.

Most már, hogy Nansenéknek sikerült oda vergődni, az utolsó hajó, mely azon évben Európába ment, épen eltávozott már a kikötőből, a mi Nansenékre bizony nem valami örvendetes hír volt, mert így már ezen a helyen kellett tölteni a közelgő őszt, az egész hosszú telet s bevárni még a jövő tavaszt is, midőn majd megint érkezik Európából valami hajó, melyen az elhagyott édes hazába visszajuthatnak.

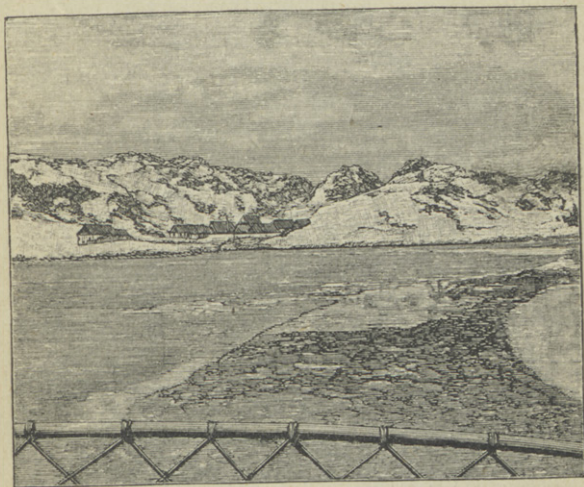
Bizony keservesen esett ebbe eleinte bele-törődni, hiszen annyira vágytak volna már ott-hon hagyott szeretteiket annyi nehéz viszontagság után újra láthatni, de hát hiába, ezen már nem lehetett segíteni, bele kellett nyugodni a dologba

S a hosszas várakozást feletle megkönnyítette a lakosok rendkívüli szivessége, barátságos jó-indulata, meg azután az a sok különösség, a mit Nansenék egész ottlétük alatt minden lép-ten-nyomon tapasztaltak.

Mindjárt megérkezésük után elszállásolták őket a legjobb házakba s a mennyire ott lehetett, fényes lakomát rendeztek tiszteletükre.

A mint Nansen szállására ért, hol tükör is volt, szinte felkiáltott bámulatában, a mint abba

beletekintve, egy rút, torzonborz, ismeretlen arcot pillantott meg, a kinek csak a szeme meg a foga fehérlett ki a vastag pizsokréteg

A PART GODTHAABNÁL.

közül. Pedig hát az ő volt, tulajdon maga. Szinte alig akarta elhinni.

Hozzá is fogott mindjárt az oly régóta nélkülözött mosdáshoz és a mint mondja, ahhoz hasonló kellemes érzést alig lehet képzelni, valamint a hogy annyi idő után először tisztát vett

magára, az is valódi paradicsomi élvezetnek tetszett.

Hát még a lakoma! Valódi csodákat mivelt ott ez a hat ember, a mit még a nagyétű ben-szülöttek is megbámultak. De hogy is ne, mi-kor ott kenyér s tészta is volt, a minek már jóformán az ízét is elfelejtették. De bezzeg emlékezetükbe hozták most és ettek, megint ettek, újra csak ettek; úgy voltak vele, mint annak idején a vízzel: sehogy sem tudtak volna jól lakni.

Hanem az volt aztán a különös, hogy a mint este a jó ágyba belefeküdtek, alig tudtak el-aludni, s azután is csak nyugtalanul hányko-lódtak; annyira hozzászoktak már a hálószák-hoz, melybe kettesével-hármasával belebújva szokták volt az éjszakákat a jég és hó hátán édesdeden keresztül aludni.

Egész a jövő tavaszig itt kelletvén már ma-radniok, ugyancsak bő alkalmuk nyílt rá, hogy az itteni lakosságot, annak sajátságos szokásait megismerhessék.

A lakosság, kivéven néhány dán hivatalnokot és kereskedőt, csupa eszkimókból áll, a kik már ezen a tájon mindnyájan keresztények. Azonban majd csak úgy élnek, mint félvad pogány roko-naik. Halászgatnak, vadászgatnak s az így nyert

GODTHAABI ESZKIMÓ HÁZASPÁR.

zsákmányból éldegélnek, hiszen különben más életmód itt nem is lehetséges.

A halat és fókahúst részint azon frissen, nyersen eszik meg, részint pedig elébb kifagyasztják, de olykor meg is főzik, vagy pedig nyáron elébb félig megrothadni engedik. Különös csemegének tartják a rothadt fókafejet. A fóka vagy czethal szalonnáját mindig csak nyersen szokták enni. Nagy kedveltségnek örvend még náluk a különféle czetek friss bőre, melyet egy kis szalonnaréteggel együtt szoktak lenyúzni. Ezt is nyersen eszik s Nansen maga is dicséri; azt mondja, hogy sokkal izletesebb úgy, mint főve; olyanforma az íze, mint a dió.

Azonban mindennél többre becsülik az eskimók az iramszarvas böndőjének a tartalmát. Grönlandnak ugyanis ezen a részén már vad állapotban élnek iramszarvasok, melyekre a lakosság nagyon szorgalmasan vadásztat és ha egyet-egyet sikerül elejteni, akkor van öröm, de nagy. Korántsem a húsnak meg a bőrnek örülnek pedig annyira, hanem a böndőnek, a mely annál becsesebb, mentől jobban tele van.

Ilyenkor aztán apraja-nagyja örvendező zajgás közt neki dől a böndő tartalmának s a legnagyobb élvezettel markolászsa ki a benne levő félig megemésztett holmit.

Az iramszarvas mohával él s a mi a böndőjében van, nem egyéb, mint a félig megemész-

GODTHAABI ESZKIMÓ LEÁNY.

tett moha, a mely az állat gyomrában már egy kissé megsavanyodott. S ez az eszkimó legked-

vesebb csemegéje a világon. Hogy pedig miért kap olyan nagyon rajta, annak a magyarázata nyilván az, hogy az eszkimó folyvást húsfélével élén, természetszerűleg nagyon megkivánja a növényi eledelt is. Úgyde Grönlandban ilyen mire vajmi ritkán tehetvén szert, azért kap oly mohón a böndő tartalmán, a mely végre is növényi eredetű s az állat gyomrában már félig feldolgoztatván, nagyon könnyű emészthetővé lett.

De van még, a mit szintén majdnem ilyen nagyra becsül az eszkimó. Ez pedig a hótyúk-nak a béle.

Beszéli Nansen, hogy egyszer egy eszkimó vadász kedveskedni akarván nekik, egy pár hótyúkot lőtt s ajándékba oda vitte. Mielőtt azonban átadta volna, kihasította a tyúkokat, kivette azok belét s mindenestől együtt a legnagyobb élvezettel egy szempillantás alatt felfalta. Már a belet tehát minden jóindulat mellett is sajnálta az európaiaknak odaadni, hanem magát részeltette ebben a nagy élvezetben. Ennek is az lehet különben a magyarázata, hogy a hótyúk beleiben szintén növényi maradványok is vannak.

Azon a vidéken nagyon sok a hótyúk, lőnek is az eszkimók eleget, bár a húsát nem sokra becsülik s azt, ha csak lehet, az odavetődő, vagy ott tartózkodó európaiaknak adják el, de

a beleket mindig gondosan kitakaritják s felcsemegézik előre.

Az eszkimók ruházata főkép főkabórból készül s férfinél, nőnél egyforma, úgy hogy alig lehet egymástól megkülönböztetni, annálinkább pedig, mert a férfiak is rendesen bajusztalanok, szakáltalanok, mivelhogy nem nő nekik. Szoknya itt a nőknél teljesen ismeretlen s férfiak módjára ők is nadrágban, csizmában járnak, a mint hogy a hideg miatt bajos is volna másként ruházkodni.

Fejviseletük azonban mégis különbözik a férfiakétól. Az asszonyok ugyanis hajukat a fejtetőn egy csomóba, kontyformára összekötik, a mit a vad törzsek bőrdarabbal csavarnak körül, a godthaabiak azonban már holmi színes szalagokkal, a mit európai kereskedés útján szereznek. Csakhogy nem mindenféle színt használnak össze-vissza; mindennek megvan a maga szabálya, a mit szigorúan megtartanak. Így nevezetesen a leányok vörös szalagot használnak, míg a férjes asszonyokat a kék szín illeti. Az özvegységre jutottak fekete szalaggal kötik körül kontyukat, ha azonban megunják a bús özvegységet, akkor a fekete mellé egy kis keskeny vöröset is kötnek, a miből aztán mindenki megértheti, hogy a bánatos özvegy

megint férjhez szándékozik menni. Az olyan öreg özvegyasszonyok pedig, a kik már koruknál fogva is végkép letettek az újra való férjhezmenésről, azok fekete szalag helyett rendszeren fehérret kötnek fel.

Különös az eszkimó nőknél, hogy mindenféle szappannál többre becsülik mosdásra az emberi vizeletet, melyről azt hiszik, hogy nemcsak a bőrnek lágyságot, hanem a hajnak is szép színt ad. Ezért a vizeletet nagy gonddal összegyűjtik erre való edényekben, melyek közhasználatra minden kunyhóban ott találhatók, anélkül, hogy azon valakinek eszébe jutna megütközni, vagy azt legkevesébbé is undorítónak tartanák.

Híába, ahány ház, annyi szokás!

Az eszkimó a világról jóformán nem tud semmit s ha elegendő fókát foghat, nem is törődik semmivel. Alkalmas időben kimegy halászni, vadászni, egyébkor pedig kényelmesen meztenre vetkőzve, ott heverész kunyhójában, hol aztán elmesélgetik, eltréfálgatják az időt, közben pedig nagyokat alusznak.

Szegények ezek az emberek nagyon, szegény, kopár az országuk, melynek még a nyara is csak néhány hétből áll, de azért ez a szegény nép bizonyára sokkal boldogabban éldegél jeges

hazájában, mint sok hatalmas ország lakossága a maga szép és minden természeti adománynyal megáldott lakóhelyén.

Nansenék nagyon megszerették ezt az egyszerű, de igen jóindulatú népet s midőn a következő tavaszon hajó érkezett Európából, melyen a rég nem látott hazába visszautazhattak, szinte nehezen esett elhagyniok a szegény eszkimókat, a kik szintén fájó szívvel váltak meg sok viszontagságon keresztülment utasainktól. A mint a hajó elindult a kikötőből, Nansenék mindnyájan sokáig néztek még vissza a hajó fedélzetéről s igazán meghatva integettek búcsút: Isten veled Grönland, Isten veled!

ISTEN VELED GRÖNLAND!

DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-
TUDOMÁNYEGYETEM KÖNYVTÁRA

5472/1933

gyarapodási naplósám.

